

ÉLELTÜNK

XX. évf. 7–8. szám (20. Jahrg., Nr. 7–8)

Az európai magyar katolikusok lapja

1988 július–augusztus

A Szentkirály élő öröksége

ÍRTA: BÉKÉS GELLÉRT

Mi, magyarok, nem szoktunk hozzá, hogy István király életművét, a keresztény magyar állam megalkotását teljes európai összefüggésben tekintsük. Mintha csak annak, ami a Krisztus utáni első évezredben történt a Duna-Tisza táján, nem volna párja. – s nem is egy – Észak- és Kelet-Európa térein. Pedig „ezer évvel ezelőtt – világosít fel Györffy György István királyról írt tanulmányában (Katolikus Szemle 1988/1.) – a két (bizánci és karoling) császárság határain kívül kelet- és észak-európai népek életében serdülő változás következett be... dánok, norvégek, svédok, oroszok, csehek, lengyelek és magyarok, közel egyidőben államot szerveztek és felvették a kereszténységet.” Főleg „a csehek, lengyelek és magyarok nem csupán egyidőben, hanem egészen hasonló módon léptek az államalapítás és egyházszervezés útjára.”

Kétségtelen, hogy ezt a döntő lépést az adott történelmi helyzetben nem csak vallási, hanem társadalmi és gazdasági okok által előidézett józan politikai megfontolásból tették meg a magyarok éppúgy, mint a többi hasonló körülmények közt élő európai nép. Különben az új rend bevezetése sehol sem történt meg néhány év leforgása alatt, s nem is csak egy kiemelkedő vezéregyéniség nevéhez fűződik. Magyar területen már Géza fejedelem megindította azt a folyamatot, amely István uralkodása alatt az állam megalapításához és az egyház megszervezéséhez vezetett. Eppen ezért, ami sajátosan szentistváni ebben a műben, az nem annyira a politikai bölcsesség, vagyis a történelmi helyzet felismerése, valamint a magyar nép javát és jövőjét biztosító intézmények helyes megválasztása, amit különben István kortársainál is észlelhetünk, hanem inkább a király személyi meggyőződéséből eredő keresztény gondolkodása és cselekvése. Ez az a sajátosan szentistváni, ami maradandóan rányomta bélyegét életművére, a magyar állam megalkotására.

István keresztény gondolkodását és cselekvését tükrözi az a latin nyelvű, középkori ízléssel megírt „nagy legenda”, amely szentté avatásának előkészítésére már 1077 körül megrajzolja a király egyéniségét. (Új magyar fordításban az „Árpád-kori legendák és intelmek” című kötetben olvasható, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1983.) István eltökélt szándéka volt – olvassuk –, hogy „Isten színe előtt szentségben és igazságban éljen életének minden napján”. Ezt a szándékát valóra is váltotta, mert – a legenda tömör szavaival – „Krisztus volt az ajkán, Krisztus a szívében, Krisztust hordozta minden tettén”. Ezek a szavak nyilván hitbéli meggyőződésére utalnak, – arra a benső látásra, amiből a hit nyílt megvallása és tettekre váltása ered. István a hitét gyakorlatban megélt ember volt, aki „min-

den cselekedetét teljesen Istennek szentelte”.

A legenda ezt az általános jellegű megállapítását konkrét tényekkel igazolja. István, az államalkotó tettek embere, hívő bizalommal ráhagyja Isten akaratára uralkodó terveinek teljesedését, mert királyi hatalmával nem akar másit, mint az Ő rendelkezéseit betölteni. Ezért helyezi „szüntelen imádsággal, fogadalmával és felajánlásával magát és királyságát az örökszüz istenanya, Mária gyámsága

velük a nép művelődését és az ország gazdasági fejlődését. A királyi hatalom ellen lázadókat – mint Vazult is – István keményen megbüntette, de – mint az erdélyi Gyula esetében – a legyőzötteknek meg is tudott bocsátani. Fiához, Imre herceghez intézett *Intelmi*, az atya sokkal személyesebb hangján, ugyanerről a szellemről tanúskodnak

Ez a törvényhozás, valamint a magyar egyház tíz püspökségének megszervezése és külföldi alapításai Jeruzsálem-

Szent István temetése. Miniátúra a Képes Krónikából. 1360 körül

alá”. De imádságát tettek követik. Nem restelli, hogy személyesen törődjék a szegényekkel: „az irgalom és kegyesség karjával átöleli Krisztus szegényeit, sőt bennük Krisztust magát”. A külföldi utasoknak, szentföldi zarándokoknak is gondját viseli: „egyetlen egy sem távozott tőle szomorúan, jóságának valami vigasza nélkül”.

Tettei közt azonban a legjelentősebbek azok, amik népünk új társadalmi berendezkedésére, erkölcsi és kulturális fejlődésére döntő hatással voltak. Ezek közt törvényhozásáé az első hely. (Törvényei két gyűjteményének fordítását az „István király emlékezete” c. kötet közli, Európa kiadó, Budapest 1987.) Györffy, említett írásában, István törvényeit egybeveti a kor törvényhozásával és megállapítja azok szigorú, de humánusabb voltát. Ezekkel a kor követelményeire illő törvényekkel rendet és jobbiztonságot teremtett az országban, ami nyilván elősegítette a külföldiek bevándorlását, s

ben, Rómában és Konstantinápolyban, érdemessé tették István királyt az „apostol” névre, mert – a legenda szavaival – „noha az evangélium hirdetésének tisztét ő maga el nem vállalta, a hit hirdetőinek, mint vezérük és felügyelőjük, megteremtette a gyámolítás és gondoskodás vigaszát”. Ezzel, mint Pál, maga is apostol: „mindenkinek mindene” lett, hogy – amennyiben rajta állt, – „mindenkit megnyerjen Krisztusnak” (1 Kor 9,19–23).

Ennek a sajátosan szentistváni életműnek döntő jelentőségét keresztény ember nyilván abban látja, hogy a Szentkirály népünket az evangéliumi üdvösség útjára terelte. Megismétlem a szót: terelte, mert ez jellemzi népünk megtérésének intenzíves voltát. István, mint karizmatikus uralkodó, feljogosítva érezte magát, hogy egész népe nevében döntsön és az új magyar államot a krisztusi hit és az evangéliumi er-

(Folytatás a 3. oldalon)

Vasárnapi gondolatok

A 15. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA

(július 10)

„Jézus szétküldte kettesével a tizenkettőt és hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkeken.” (Mk 6,7)

Az ószövetségben „Erők és Hatalmaságok”-nak nevezték azon gonosz lelkeket, amelyek megszálltak embereket, átlatokat, tárgyakat vagy területeket. Az embereket Isten ellen fordították, míg az emberek nem voltak képesek segíteni magukon. Jézus kiküldi a tizenkettőt. isteni hatalommal üzzék ki az embereket birtokba vevő, istenellenes céljaikra felhasználó gonosz lelkeket, – démonokat – hogy megkezdődhessék bennük Isten országa.

Jézus a megváltásban megszabadított bennünket a démonok megszállásától, nem akadályozza meg viszont szolgálataikat személyes döntés alapján. Ezért imádsággal, a szeretet gyakorlásával legyünk résen a megrontás ellen.

Jézus ma is kiküldi a tizenkettőt, de előfordul, hogy nem mindig a tisztátalan lelkek tisztításán ügyködnek.

A 16. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA

(július 17)

„Gyertek velem külön egy magányos helyre és pihenjétek ki magatokat kisé.” (Mk 6,31)

Jézus megértő szeretettel fogadja evangélium-hirdető útjukról visszatérő tanítványait, akik kifáradtak az apostoli munkában. Mi hogyan értékeljük papjaink munkáját – talán a mondás szerint: „Jó a papnak, a héten csak egy napon (vasárnap) dolgozik”?

A hajcsár fogalma ismeretlen Jézus előtt. Ő tudja, az embernek szüksége van pihenésre a fárasztó munka után. Felhasználjuk-e pihenésre – az Isten által elvárt megszentelés után – a vasárnapot?

A szabadság ideje is pihenésünkre kell szolgáljon. A lélek pihenésére, rendbe hozására is – amire évközben kevés alkalom nyílik.

A 17. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA

(július 24)

Nagy tömeg követte Jézust, mert látták, hogy csodákat művelt a betegekben.” (Jn 6,2)

Jézusnak Istenről szóló tanításán ritkán csodálkoztak el az emberek. Csodáin azonban megrendültek. Itt sejtették, érezték meg isteni hatalmát. Követték, nem a megváltás valóban csodálatos műve miatt, hanem mert több csodát akartak látni. Hiába, „csodálatos” szerzet az ember...

A tömeg szívesen fut a csodák után – ma is. A csoda által a hitet fényesíteni, elmélyíteni tömegben nem lehet, egyénileg pedig szeretjük elfelejteni.

(Folytatás a 2. oldalon)

Vasárnapi gondolatok

(Folytatás az első oldalról)

Ezért van ma oly kevés csoda. Isten sajátos szokása szerint hitre építi csodáit. De ha nincs, vagy csupán kevéske?

A csoda tömegben látványossággá fajulhat. Egyénileg Istennel való találkozásárá szepülhet. Vigyázzunk, kínos eset, ha Isten ránk bocsát egy csodát és nem vagyunk felkészülve rá...

A 18. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA (július 31)

„Bizony mondom nektek, kerestek engem, de nem azért, mert csodát látatok, hanem mert ettetek a (kenyérszaporítás alkalmával) kenyérből és jóllakatok.” (Jn 6,26)

Jóllakottan könnyű Jézus után futni. (Hátba sokasít időnként még egy kis kenyéret!) A csoda értelmét keresve „mögéje nézni”, keresni mélyebb értelmét és célját — már igen nehéz...

Jézus keresését lehet emberi okokból kezdeni. Nem szabad azonban ezzel „jóllakva” beérni. Jézus többet nyújt — és akar.

A „Bizony, mondom nektek” — formula meggyőződésből fakadó bizonyítás, majdnem esküt jelent. Akármint is gondolunk erről, akármint is tesszünk, Jézus jobban ismer minket, mint mi magunk. Bármint is hozunk fel magyarázatként. Mégis megteesszük. Miért?

A 19. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA (augusztus 7)

Jézus így felelt: „Ne zúgolódjatok! Senki sem jöhet hozzám, ha nem vonzza az Atya, aki engem küldött.” (Jn 6,44)

Az ember könnyen zúgolódik Isten ellen. Ilyenkor „igazsága” és annak helyességének mélyes tudatában szemrehányást tesz Istennek: nem úgy cselekszik, ahogy akarom vagy szeretném. Bizony nem úgy! Isten „másformájú” cselekedeteit csupán alázatos hittel és bizalommal telt lélekben lehet felismerni. Akkor is, ha legtöbbször fájdalmas.

Az Atya mindenkit vonz. Az ember a világ vonzását többre tartja. Aztán zúgolódik, mert zúgolódní jó. Erősíti az ember önbizalmát — Isten ellen.

Természetesnek találjuk, hogy Isten vonz bennünket Jézushoz. Ha kissé a dolog mélyére látnánk, nem győznénk csodálkozni a végtelen Isten minden egyes emberhez történő gondoskodó lehajolásán. Őszinte bámulatunkban elfelejtjük zúgolódní.

Kicsi, de nagyképű emberek Istentől való elfordulásán Ő maga zúgolódhatna. De nem teszi. Ilyenkor irgalmához felér szomorúsága.

A 20. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA (augusztus 14)

„Én vagyok az élő kenyér, aki a mennyből szállottam alá. Aki eszik ebből a kenyérből, örökké él.” (Jn 6,51)

A kenyér az élet alapvető és legszükségesebb tápláléka. Aki „megkeresi kenyéret”, az él — családjával együtt. Jézus kenyéret ad nekünk. Azonban többszörösen felfokozza: „élő” kenyéret ad nekünk, amely által „örökké” élünk. Elfogadjuk? Vágyunk rá?

Jézus az Istentől jön egyenesen hozzánk: „A mennyből szállottam alá”. Szórakozni? Jól élni? Nem, soha! Az embereket éltetni!

Mi döntjük el, eszünk-e ebből a „kenyérből”. A csodálatos Isten „sajátke-

zű kenyéret” visszautasíthatjuk. Megérezhetjük tettünk alantasságát. Választhatunk a csodálatos és az aljas között.

Azok is, akik valamilyen oknál fogva nem járulhatnak szentséghez, vágyakozhatnak rá. Ez Isten előtt valódi és elfogadott.

NAGYBOLDOGASSZONY ÜNNEPÉRE (augusztus 15)

„Magasztalja lelkem az Urat és szívem ujjong üdvözítő Istenemben. Tekintetre méltatta alázatos szolgáló leányát: íme, ezentúl boldognak hirdetem minden nemzedék...” (Lk 1, 46—48)

Nemzetiünk Boldogasszonyként tiszteli Máriát ezer éve. Augusztus 15-i ünnepét pedig „Nagyboldogasszony”-nak nevezte el, aki gondot visel reánk az évszázadok viharában. Boldog, aki a Boldogasszonyt vallhatja égi pátrónusául. Mélyítsük el újra tiszteletét!

Neki ajánlotta fel Szent István király a nemzetet jelképező és jelentő koronát — azóta ábrázolják Boldogasszonyunkat a magyar koronával főjén. Csatlakozzunk önmagunk felajánlásával is az ő magyarországi tisztelőihez, amikor 1988. augusztus 20-án országunk bíboros-prímása megújítja a szent-istváni országfelajánlást Boldogasszony-Anyánk felé.

Könyörögjünk bensőségesen, hogy Mária szavai nemzetünk sok tagjának szívében életre keljenek: „Szívünk ujjong üdvözítő Istenünkben.”

SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÜNNEPÉRE (augusztus 20)

„Fiam! Hallgasd meg és véd szívedbe szavaimat, hogy sokáig élj, én megmutatom a bölcsesség útját és az igazság ösvényén vezetlek.” (Péld 4,10-12)

István ifjú és király korában szívébe véste, gondolataiban megtartotta, kezével végrehajtotta a nemzet vezetését — Istenhez és Isten kegyelmében. Kövessük példáját — ma különösen nagy szükség van szentekre.

Mikor minden összedőlni látszott körülötte — legalábbis fennállt a veszély — Égi Anyánk, Boldogasszonyunk kezébe ajánlotta az országot. És íme, országunk megmaradt!

Épen maradt jobbát tisztelhetjük — különösen — „országjárása” idején, amikor meglátogatja az ezeréves magyar és ezer éve keresztény vidéket. Gondolunk-e arra, hogy a következő évek és évtizedek a mi jobbunk munkájától, más részt Szent István és a Boldogasszony tiszteletétől mily erős mértékben függenek?

A Szentatya engedélyezte Magyarország területére, hogy a Mária év augusztus 15-e helyett 20-án fejeződjön be. Szentjeink az Isten-Anyával együtt könyörögnek Istennél nemzetünk fennmaradásáért. De csak akkor, ha mi is szívből kérjük őket. A cselekvés különben is a mi feladatunk és osztályrészünk.

A 21. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA (augusztus 21)

„Kemény beszéd ez. Ki fogadhatja el? (Jn 6,61)

A tanítványok közül sokan nem fogadták el Jézus ajánlatát az „égből alá szállott kenyérről” kapcsolatban. Az új dolgoknak — ha Istentől jönnek is — megvan az „ikubációs” azaz „megfertőzési” ideje. Ez emberi dolog. A hal-

Az öröm és imádság napja Darázsfalván

Több mint 50 ezer magyar vett részt II. János Pál pápa június 24-én pénteken mondott szabadtéri miséjén a burgenlandi Eisenstadt, magyar nevén Kismarton melletti Trausdorffban, Darázsfalván. A nap jelszava ez volt: „A hit nem ismer határokat”. Valóban ezt bizonyította számos magyar püspök megjelenése Paskai László bíboros érsek vezetésével, valamint Franjo Kuharic zágrábi horvát prímás, Macharski bíboros krakkói érsek, továbbá mintegy 20 ezer osztrák és 15 ezer jugoszláv horvát hívő részvétele az ünnepségen. A három nyelven — németül, magyarul és horvátul — mondott mise keretében László István, a vendéglátó megyéspüspök köszöntötte a pápát mindhárom népcsoport nevében a saját anyanyelvükön.

A napok óta és éjszaka is utazó magyar zarándokok megérkezésük után a hajnali óráktól kezdve a burgenlandi magyarokkal együtt mondott közös imádsága, éneke és nemzetiszínű zászlainak erdeje valóságos magyar ünnepé várszolta a pápa darázsfalvi miséjét. A hazulról érkező fiatalok száma meghaladta a 10 ezret. A magyar zarándokok népviseletbe öltözött csoportja a győri Könnyező Mária kegykép és Szent László hermája értékes másolatával ajándékozta meg a Szentatyát. A bécsi magyar katolikusok memorandumot juttattak el hozzá az erdélyi menekültek nevében, amelyben felhívták a pápa figyelmét a romániai magyarság tragikus helyzetére és településeik területrendezés címén tervezett felszámolására.

Egyben továbbították hozzá Domokos Pál Péternek, a csángó-magyarság kiváló szakértőjének lengyel nyelvű levelét, a moldvai magyarság sorsáról, a csángófalvakban román nyelven pasztoraló papságnak az egyetemes egyház határozatokba foglalt elveivel ellenkező magatartásáról, valamint a román állam nemzetiségellenes egyházpolitikájáról.

A pápa németnyelvű prédikációja végén így fordult a zarándokokhoz: „Kis-

lott isteni ígékről gondolkozni kell egy ideig, amíg lelkiünkben elfogadottá érik az új...

Jézus nem ez ellen szól. Ő azt kifogásolja, hogy vannak, akik rögvést elutasítják szavát: „kemény beszéd”! Fölöttébb kemény lehet Istennek látni konokságunkat.

Ismét zúgolódnak a tanítványok. Mintha azt mondanák: „mindennapi — élő, örök — kenyérünk helyett mindennapi zúgolódásunkat add meg nekünk ma.”

Lehet, hogy a mai ember nem zúgolódik. De nem is hisz.

A 22. ÉVKÖZI VASÁRNAPRA (augusztus 28)

A farizeusok és írástudók megkérdézték Jézustól: „Miért nem követik tanítványaid az ősök hagyományát?” (Mk 7,5)

Ősi jelenség — olyan idős, mint az emberiség — hogy szokások és hagyományok kilépnek „szolgáló mivoltjukból” és „uralkodóvá” válnak. Más szóval: egy célt (ene) szolgálniuk: Istent, az ember kapcsolatát hozzá, közeledését feléje. Ehelyett az idők folyamán önállósodnak, főcélá válva. Egyidejűleg kiszorítják Istent a fő helyről.

martoni keresztények! Szent Márton szellemében ti túlléptek egyházmegyétek határán, püspökötökkel együtt tudatosan vállaljátok, hogy a kelet-európai népek felé hidat alkossatok... A szomszédos országokból érkezett vendégek hatalmas serege ékesszólóan bizonyítja ezt”. Majd a magyar hívőkhöz fordulva m a g y a r u l így folytatta:

Kedves magyar nyelvű Testvérek!

Szívből megisméltem a már egyszer kifejezett üdvözléteimet. Testvéri köszöntésem különösen a magyar püspököknek szól, élükön Paskai László esztergomi érsekkel, Magyarország primásával, aki hamarosan bíborosi rangot kap, valamint a papoknak és szerzeteseknek. Köszöntöm a nagy számban összesereglett magyar nyelvű híveket, akik az Eisenstadti egyházmegyéből és Magyarországról vagy máshonnan jöttek — köztük az erdélyi menekülteket —, hogy találkozzanak Péter utódával és együtt ünnepeljék ezt a szentmisét.

A Veletek való találkozás nagy lelki örömet jelent nekem. Bennetek köszöntöm az egész magyar egyházat és nemzetet. Népelek története szorosan összekapcsolódik a keresztény hittel. A Krisztus és Anyja, Mária iránti szeretet mélyen elődeitek szívében gyökerezelt. Ez a szeretet mozgat Benneteket is. Ezért jöttek ide; ezért zarándokoltok oly gyakran Máriazelibe és más Mária-kegyhelyekre. Különlegesen egyesülve Veletek részt vesztek jubileumi ünnepelésekben, amelyekkel ebben az évben Szent István királyotokat tiszteltek. Az ő mély hite és testvéri szeretete legyen ma is példakép és ösztönzős számotokra. Korunkban a hit nagy tanúja volt Isten szolgálója, Batthyány-Strattmann László, akinek boldoggáavatási eljárása már Rómában is folyamatban van.

Ebben az Isten Anyjának szentelt évben átravalóul, otthoni hétköznapjaitok számára, azokat a szavakat adom, amelyeket Mária a kánaai menyegzőn Fiára utalva mondott: Tegyétek azt, amit Jézus mond! (Vö. Jn 2,5) Ha ezekhez a szavakhoz igazodtok, akkor a helyes úton maradtok. A sötétségben és bizonytalanságban biztos irányt mutatnak. Mária, Magyarok Nagyasszonya, valamint Szent István királyotok járjanak közben az Úrnál értetek, hozzátartozóitokért, egyházatokért és az egész magyar népért, hogy hűségesen megőrizték a keresztény hitet és Jézus Krisztus igazi tanúként éljetelek.

Oka? Emberi rövidlátás. Könnyebb egy emberi célt belátni, szolgálni, követni, mint az Istent. E veszély ma is fennáll — nálunk is.

Az engedelmség — hogy ne mondjam, zúgolódás — másik oka az önteltek nagyképűségében rejlik: „én betartom az ősök hagyományát, ezáltal jöggöt szereztem arra, hogy számon kérjem azoktól, akik másképp cselekednek.” Felelősségre vonják Jézust.

Jézus megadja a megfelelő és számukra lesújtó választ, amellyel nem fognak dicsekedni. Beképzeltségükben nem számoltak azzal, hogy Istent nem vonhatja az ember felelősségre. Megérdemelték.

Fejős Ottó

LAPZÁRTAKOR

Budapesten, június 27-én, hétfőn este, a Hősök terén mintegy 40–50 ezren tüntettek az erdélyi magyarságot létében fenyegető példátlan terv végrehajtása ellen. Ceausescu ugyanis bejelentette, hogy kétezerig 8000, túlnyomó részt magyar lakosságú falvat fognak felszámolni „a termőterület növelése” ürügyén. A budapesti tüntetésre válaszul Ceausescuék bezáratták a kolozsvári Magyar Konzulátust, a személyzetnek haladéktalanul el kellett hagynia Romániát.

A Szentkirály élő öröksége

(Folytatás az első oldalról)

kölcs jegyében szervezte meg. „Isten népe a magyar?” c. korábbi írásomban ezt úgy fogalmaztam meg, hogy „a Szentkirály döntése alapján történt intézményes Krisztushoz térés sajátos értelemben is az Isten új szövetségének népévé avatta a magyart”. Bibliai vonatkozású megfontolásom a következő: „Mint egykor Mózes a zsidó népet, úgy István a magyart az isteni szövetség népévé avatta, nyilván azzal a különbséggel, hogy a magyarság esetében nem egy nép szövetségéről van szó, hanem – a többi keresztény néppel együtt – részese-désről az egyetemes krisztusi szövetségben. E különbséget figyelembe véve, helyesen él a magyar köztudatban, hogy a magyar nép István király által sajátosan is az Isten népe lett, mert mint a zsidó nép múltjában, a magyarban is a nemzetté válás és az államalkotás ténye szervesen összefügg az Istennel kötött szövetség vallási eseményével. A Krisztushoz tért magyar nép, amikor Isten népe lett, akkor lett önálló nemzet és szervezett állammá.”

Mi következett ebből a múltban? Árpád-házi szentjeink és történelmünk folyamán a többi neves vagy névtelen hívő magyar a Szentkirály döntését és vele népünk megtérését, intézményes formájában is, kegyelmi ajándéknak tekintette. Az ajándék nem kényszerít elfogadásra: önként adják és önként fogadják, vagy – a felelősség terhével – önként el is utasíthatják. István döntése nyilván követelményt jelentett, sőt adott esetben bizonyos kényszer alkalmazását is, de egyben a hivatás ajándéka volt: meghívás a krisztusi hit és evangéliumi erkölcs önkéntes elfogadására. Népünk legjobbjai a múltban vállalták a Szentkirály döntését, elfogadták a meghívást és vallották, hogy Isten népe a magyar. Nemzeti történetünk viszontagságos körülményei közt minduntalan jelentkezik a szentistváni elkötelezettség tudata és vele az a törekvés, hogy állami és társadalmi életünkben érvényre jusson a keresztény szellem.

Bekövetkezik-e ebből valami a jelenben? Az újkor a szekularizáció jegyében született. A Szentkirály keresztény államában – mint a középkori *res publica christiana* többi államaiban – a *sacrum* és a *profanum*, a kereszténység vallási és erkölcsi eszméi és a megtért népek sajátos társadalmi és politikai életkörülményei oly mértékben szövődtek össze, hogy szinte elvegyültek egymással: együtt éltek, de sokszor küzdöttek is egymás ellen századokon keresztül. Az újkori „felvilágosodás” azonban megtanított arra, hogy – mint írtam – „vallás és kultúra, egyház, társadalom és állam történeti létünknek olyan valóságai, amiket el lehet, sőt el is kell választanunk egymástól, még ha hordozójuk, az ember miatt állandóan és kölcsönösen hatnak is egymásra”. A megkülönböztetés és elválasztás azonban nem jelenti azt, mintha a keresztény embernek ne volna emberi joga és elhivatása arra, hogy az evilági értékeket és intézményeket a tizparancs erkölcsi elveinek kritikájával mérje és ezen elveket követve olyan világ kialakítására törekedjék, amelyben az Isten akarta erkölcsi rend érvényesül. Ez annál is inkább joga és kötelessége, mert ma nyilvánvaló, hogy Isten pozitív parancsai lényegükben azonosak a helyesen felfogott ésszerű erkölcsi rend elveivel.

Következik-e mindebből, hogy a Szent-

SZAMOSI JÓZSEF:

Ki nekünk Szent István?

Amikor István király 950 évvel ezelőtt, 1038. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony ünnepén Esztergomban meghalt: „Magyarország kobza mindjárt gyászba borult és az egész nép, gazdagok és szegények, nemesek és nemtelenek sűrű könnyhullatással siratták a szent királyt, a legények és leányok három évig nem táncoltak és díszes ruhát nem öltöttek... És vala nagy és vígasztalhatatlan szomorúság”. – Ki volt ez a férfiú, akit a krónikáiról szerint az egész nép így megsiratott, akinek 950 évvel ezelőtt volt halála-napja és akiről az egész magyarság, határokon innen és

ő példája? Mi benne időtlen, a ma is korszerű? – A kérdésekre csak akkor felelhetünk, ha tudjuk: ki volt Szent István?

Apja, Géza nagyfejedelem, Árpád dédunokája, az első magyar, aki reálisan fölmérte az adott külpolitikai helyzetet és sorsdöntő órában választotta a nyugati kultúrkörhöz való csatlakozást. Anyja a keleti országrészen fejedelmi jogokat gyakorló Gyula leánya Sarolt (= „fehér menyét”), akinek szépségét a krónikák mindegyre emlegetik.

István (Vajk) az apja által építtetett esztergomi várpalotában látta meg a

falképek nyomán festett táblaképek egyiken az ifjú Istvánt és Gizellát látjuk Adalbert püspökkel és kíséretükkel, valamennyien lóháton, útban Scheyern felé. Egy másik kép az eljegyzés pillanatát jeleníti meg: középen, trónszéken ülve Henrik császár egymásba teszi a jegyesek kezét.

Maga az esküvő is itt Scheyernben volt, ahogy mondják, a „királykápornában”. A nevet megtartott mai gótikus kápolna a régi román templom szentélye helyén épült 1440 táján. Az oltár egyik oldalán ma Szent Henrik, a másikon Szent István barokk szobra áll. Utóbbin a felirat: „Szent István, Magyarország királya, itt vette feleségül Gizellát, Szent Henrik császár nővérét”.

*

Kelet vagy Nyugat? – Ez volt a nagy kérdés, amellyel minden keletről Európába került népek szembe kellett néznie, mert ettől függött jövő sorsa. A scheyerni esküvő a magyar nép sorsát pecsételte meg: Géza fejedelem, mint egykor Árpád, Nyugatra tekintett.

Géza halála után 997-ben fia, István lett a fejedelem. Persze nem ilyen egyszerűen. A fejedelemségre Koppány somogyi vezér, mint az Árpád nemzetség legidősebb férfitagja is igényt tartott. István a haddal támadó Koppányt öldöklő csatában legyőzte, négyfelé vágott testének darabjait elrettentésül függesztették ki Veszprém, Esztergom, Győr várkapujára, a negyediket pedig Erdélybe (régii nevén: Erdőelve) küldték az Istvánnal huzakodó Gyulának. Nem sokkal később meg kellett még küzdenie anyai ági rokonaival, a Tisza-Maros-Körös vidéken önálló fejedelemléte uralkodó Ajtonnyal s a vele szövetségelt Gyulával. Csak ezután lett István Magyarország egyedüli, föltétlen ura és kezdhette meg országépítő munkáját.

Első dolga volt Asztrik apátot Rómába küldeni, hogy a pápától koronát kérjen. Szerencsés pillanatban történt: a pápai székben egy bölcs aggastyán ült, II. Szilveszter, a császári trónon a tanítvány, a rajongó ifjú III. Ottó. Együtt kormányozva, mindkettőjük szeme előtt egy szép álmot lebegett: a római birodalom feltámasztása keresztény formában. István kérése beleillett a nagy koncepcióba, megkapta a koronát és 1000 karácsonyán Esztergomban megkoronázták. Mint felkent és koronás király egyidejűleg szervezhette meg az országot egyházi és világi vonalon. Államférfiúi nagyságára vall, hogy miközben az országot nyugati mintára rendezte be, független tudott maradni a német hatalomtól.

A fiatal István lelki életének kifermálásában döntő szerepe van a szentéletű, utóbb vértanúhalált halt Adalbert prágai püspöknek. Kettejük találkozása gondviselés-szerű. Valószínűleg Adalberttől eredt a Gizellával való házasság gondolata, sőt a hagyomány szerint ő eskette össze a fiatalokat Scheyernben. Része lehetett a korona-küldésben is, hiszen III. Ottó császár atyafiságához tartozott. Benne tisztelhetjük „a magyarok apostolát”. István király nem véletlenül szenteltette nevére az esztergomi székesegyházat.

Rendeltetészerű küldetését első királyunk világosan látta és azt minden következménnyel vállalta: fölépíteni a keresztény magyar királyságot és intézményeivel időállóvá tenni. „Legnagyobb műve a magyarság lelki szintézisének a (Folytatás a 4. oldalon)

István király hadi díszben. A Képes Krónikából. 1360 körül

túl, kötelességének érzi a megemlékezést.

A történelmet formáló markáns egyéniségek az utókortól általában megkapják a nevükhöz csatolt kitüntető vagy elmarasztaló, mindenesetre a leginkább kiérdemelt jelzőt. Így lett Árpád „a honosító”, Hunyadi „a törökverő”, Mátyás király „az igazságos”, Széchenyi „a legnagyobb magyar” és így tovább. István királyhoz sokféle minősítés járult. Természetesen ő „az első király”, a legendáiról tollán „a szent király”, krónikáink „a kegyes királyt” emlegetik, a túlradó érzelmességű barokkor egy régi népének után „magyarok tündöklő csillagának” nevezte. Mindegyik jelzője találó ugyan, de életműve ismeretében a történetírás a dísztelenebb, ám sokatmondó „országalapító” vagy „államszervező” királyt tartja számon. És joggal. Hiszen az általa lerakott fundamentum, amelyre országát építette, kiállta az idők próbáját, azt semmilyen politikai divatok, egymást váltó eszmeáramlatok, ideológiai manipulációk nem tudták megingatni.

*

Ki nekünk Szent István? Mire tanít az

király karizmatikus döntése ma is érvényben van? Törekedhetünk-e jó lelki ismerettel arra, hogy korunkban is Isten népe legyen a magyar? A szentistváni döntés – nincs kétségem fölé – ma is érvényben van: érvényben van, mint elkötelezettség és mint hivatás. Mint elkötelezettség, mert első Szentkirályunk döntését tisztelet illeti: hűséges hozzáállásunkkal nemzeti azonosságunk egyik legjelentősebb tényezőjét őrizzük. Mint hivatás, mert meggyőződésünk, hogy a krisztusi hit és evangéliumi erkölcs egyéni és társadalmi érvényesüléseért küzdeni népünk elsőrendű szolgálata. Ez a Szentkirály élő öröksége. ■

napvilágot, mint a szülők egyetlen felnőtt fiúgyermeké s a keresztiségben a Stephanus, magyarul István nevet kapta. Valószínűleg Adalbert prágai püspök keresztelte meg.

973 tavaszán Géza fejedelem előretelintő okosságából fényes követséget menesztett Quedlingburgba az öreg Ottó császárhoz, a Lech-mezei győzökhöz, békejobbot nyújtva és fegyverbarátságát felajánlva. Még tovább ment, amikor fiának, Istvánnak feleségül nyerte meg II. Henrik bajor herceg leányát. Ez volt diplomáciájának legnagyobb sikere.

A menyasszonykérés és esküvő részleteiről az egykorú források keveset mondanak, annál beszédesebbek a helytörténeti hagyományok. Így a bambergiek azt tartják, hogy az ifjú magyar herceg Bambergbe, II. Henrik kedvelt tartózkodási helyére jött leánynézőbe, és a nyitott kapun, minthogy pogány volt, belovagolt a dómba. Az oltár előtt azonban lova térdre ereszkedett, mire a magyar királyfi keresztény hitre tért és megkaphatta így a menyasszony kezét.

Ez a szép legenda inspirálhatta az ismeretlen szobrászt, aki 1230–40 között kifaragta a „Bambergi lovast”, amely ma is a dómban látható. Kit ábrázol valójában a lovas, a tudósok ma is vitatkoznak rajta. A bambergi hagyomány azonban változatlanul Szent István magyar királyt látja benne. Nem is ok nélkül. A magyar szent király tiszteletét a város sokáig ébren tartotta, augusztus 20-át még a középkor végén, akárcsak nálunk: hivatalos ünnepnek tekintették.

István 995-ben vette feleségül Gizella bajor hercegnőt, a később szentté avatott II. Henrik császár nővérét, a hagyomány szerint Scheyernben, amely a bajor uralkodócsalád ősi fészke volt. Ma bencés apátság. Az itteni „hercegi sírkápolnában”, az elpusztult, 14. századi

PROF. DR. MEHRLE TAMÁS OP.:

Hamis képek a reinkarnáció körül

A reinkarnáció elmélete több szempontból ellentmond az emberről alkotott józan felfogásnak. Itt most csak egy szempontot ragadunk ki.

AZ EMBER ÖSSZETETT EGYSÉGŰ TERMÉSZETES LÉNY

Ha az ember természetét meg akarjuk határozni, minden adottságát, élete minden megnyilatkozását kell tekintetbe vennünk. Nem elég mint élőlényt leírni, az állatok és növények is élnek. Nem elég szellemi lényként felfogni. Isten is, s hitünk szerint az angyalok is szellemi lények, de nem emberek. Egyesek az embert inkarnált szellemként határozzák meg. Nem rossz e meghatározás, de könnyen arra a tévedésre vezethet, hogy az emberi lélek előbb mint szellem létezett s csak később inkarnálódott. Ezért jobb aquinói Szent Tamással az embert eszes állatként felfogni. Nem szabad e szón „állat” megütöknünk, itt érzéki testtel rendelkező élőlényt jelent. A számtalan állati fajok épp abban különböznek az embertől, hogy csak érzéki étellel rendelkeznek, az ember pedig ezen felül értelem és szabad akarat bir-

tokában van. Ha igaz is, hogy értelmünk ismerése anyagát az érzéki ismeretből meríti, messze túlhaladja az érzéki ismeretet. Értelmünkkel a dolgok maradandó lényegét, örök érvényű igazságokat tudunk felismerni — gondoljunk csak a matematikai igazságokra — s egyetemes elveket állíthatunk fel. Vágyóképeségünk ugyan nekünk is van, megkívánjuk az ételt, italt, de azonkívül szellemi javakat is megkívánhatunk és amit így kívánunk meg, szabadon kívánjuk, szabadon választjuk. Az állat csak érzéki, anyagi javakat tud megkívánni, s ezeket szükségképpen megkívánja, természete nem szabad, hanem determinált. Vágyóképeségünk tehát szintén messzire túlhaladja az érzéki vágyóképeséget, olyannyira, hogy akaratunkkal olyasmit is választhatunk, ami érzéki vágyainknak nem felel meg, például böjtölhetünk. Értelmi és akaratbeli tevékenységeink tehát nem érzéki, nem anyagi, hanem szellemi tevékenységek. Ezért az őket eredeztető életelvények, melyet léleknek nevezünk, szintén szelleminek kell lennie.

A materialista jellegű filozófiák ideo-

lógiai okokból tagadják az ember szellemi dimenzióját. A túlzó spiritualista nézetek pedig — ezekhez tartozik a reinkarnáció elmélete is — elhanyagolják az emberi test jelentőségét. Az igazság az, hogy az ember az anyagi és szellemi világ mesgyéjén áll. Az anyag is, a szellem is benső természetéhez tartozik. Viszont az ember életelvények, a léleknek mégis egynek kell lennie. Ha az embernek két lelke lenne, nem lenne egy hanem két lény. Gyógyíthatatlan dualizmus áldozata lenne. Fel kell tehát tételeznünk, hogy összetett természetünk van, de egyetlen lelkünk. S ennek a léleknek nem szabad csak érzékinek vagy csak szelleminek lennie, hanem olyan jellegű szellemi léleknek, mely azzal a természetes adottsággal is rendelkezik, hogy az érzéki életmegnyilatkozásainkat is eredeztetni tudja.

A REINKARNÁCIÓ TAGADJA AZ EMBER ALAPVETŐ TERMÉSZETES EGYSÉGÉT

A reinkarnációs elmélet szerint a test és a lélek közt nagyon laza kapcsolat van. E felfogás szerint a lélek nem rendelkezik azzal az adottsággal, hogy a testtel együtt egyetlen egy természetet alkosson, hanem csak külsőleg, járulékosan kapcsolódik hozzá. Így érthető, hogy a test halála után egy másik testbe bújhat, mint ahogy mi a régi ruhát levethetjük és egy újat magunkra öltöhetünk, hisz egyik sem tartozik énkörhöz. Ha viszont feltételezzük, hogy az embernek csak egy lelke van és hogy a lélek egyetlen egy természetes egységet alkot a testtel, akkor azt kell mondanunk, hogy a test is, akárcsak a lélek hozzátartozik énkörhöz, személyiségünkhez. Isten nem teremti a lelket a test előtt, hogy aztán később esetleg büntetésképpen a test börtönébe zárja; a lelket az egyéni testtel való összeköttetésében, a testtel való egyesülés pillanatában teremti. A lélek a halál után sem lesz anyagallá, mindig megmarad emberi léleknek — ha szellemisége révén teste nélkül is tud létezni — mindig mint az emberi természet szellemi része marad fenn.

Testünk és lelkünk közt mélységes egység uralkodik; a két részvalóság, mely emberi természetünket mintegy összeteszi, kölcsönösen módosítja egymást, kölcsönösen egymástól is függ. A tapasztalat mutatja, hogy még a legszellemibb élettevékenységeink is érzéki, érzelmi élmények kíséretében történnek. Azt mondják, hogy az ember arca 30 éves korában már pszichés élete múltját tükrözi vissza. Ez érthető is, mert a testet a lélek formálja, alakítja állandóan és a lélek pedig testben élve fejlődik és érheti el emberi tökéletességét. A kettő közti kapcsolatot nem lehet pusztán csak külső, járulékos kapcsolatnak tekinteni. Egyéni testem nem idegen számomra, nem csak eszköze a lelkemnek, legbensőbb énemhez, személyiségemhez tartozik.

Hitünk szerint Isten az idők végén életre támasztja és lelkünkkel egyesíti testünket. Ha földi életünkben testünkben érdemeltük ki az örök életet vagy eljátszottuk azt, megfelelő, hogy testünkben is részesüljünk jutalmunkban vagy büntetésünkben. De ha a reinkarnációt valljuk, a föltámadás értelmét veszíti. Miért támasztaná fel Isten a testünket — s melyiket a sok közül? — ha a test lelkünknek csak a börtöne vagy legfeljebb ideiglenes eszköze volt?

Casaroli bíboros az orosz kereszténység jubileumán

Casaroli bíboros, vatikáni államtitkár, aki egy szentszéki küldöttség élén részt vett a keleti szláv népek kereszténnyé válása millenárius ünnepségein, a szovjet államelnök, Gromiko által a Kremlben rendezett fogadáson, az 1000 éves jubileumot „összekötő elem”-nek nevezte, amennyiben a szovjet társadalom minden rétegét összefogta. Ez még nem is olyan régen, elképzelhetetlen lett volna. Casaroli azt is megállapította a különböző egyházak és a szovjet állam képviselőinek jelenlétében, hogy még soha ennyi bíboros egyszerre nem tartózkodott szovjet földön. A katolikus egyház delegációjának tagjai közt 10 bíboros szerepelt, köztük az újonnan bíborossá kinevezett magyar primás, Paskai László esztergomi érsek.

A jubileumi ünnepségekre Moszkvába utazott az anglikán egyház prímása, Robert Runcie és megjelentek a különféle protestáns egyházak delegátusai is. Ellenben Dimitrios konstantinápolyi pátriárka nem fogadta el a meghívást, mivel az orosz ortodox egyház nem tett magáévá bizonyos szempontokat, amelyeket a konstantinápolyi pátriárka lényegeseknek tart.

A vatikáni államtitkár találkozott Gorbacsov szovjet pártfőtitkárral is, akinek átadta a pápa személyes levelét. Jól értesült vatikáni körök szerint a pápa levelében részletesen kitért a Kreml és a Vatikán közt felmerült vitás kérdésekre, többek közt a betiltott ukrán keleti szerződésű katolikus egyház helyzetére és a litván katolikusok problémáira, továbbá javasolja a Vatikán és a Szovjetunió közötti megbeszélések rendszeresítését.

Moszkvai tartózkodása során Casaroli bíboros egy moszkvai szállodában találkozott az ukrán katolikus egyház képviselőivel, köztük két titokban szentelt püspökkel is.

„Az Országgyűlés Szent István király dicső emlékét a magyar nemzet örök hálójának és mélységes hódolatának bizonyosságul törvénybe iktatja. Az Országgyűlés augusztus 20. napját nemzeti ünnepnek nyilvánítja.”
(1938-ban hozott törvénycikk)

FELVÉTEL

AZ INNSBRUCKI MAGYAR INTÉZETBE

Érettségizett magyar fiúkat, akik tanulmányaikat az Innsbrucki Tudományegyetem valamelyik fakultásán akarják folytatni, az érettségi bizonyítvány fotokópiája és az illetékes lelkész ajánlása alapján felvesszük az intézetbe. Jelentkezni lehet sajátkezűleg írt levélben szeptember 20-ig.

Az egyetemről részletesen tájékoztat a „Vorlesungsverzeichnis”, amelyben mind a hét fakultás téli szemeszterének előadásai és az oda való felvétel feltételei fel vannak sorolva. Kapható lesz a Wagnerische Universitätsbuchhandlungban, A-6020 Innsbruck, Museumstr. 4., szeptember elejétől kezdve. Tanévközpont október 15. Diákotthonunk, a Collegium Card. Mindszenty egy szép nagy villa, nagy kerttel a város villanegyedében. 30 éve áll fenn. Innen autóbusszal vagy kerékpárral az egyetem 15 perc alatt elérhető. Jelenleg 1100 Schillinget (+ 10 % MWSt. adót) kell fizetni havonta, előre, egy- vagy kétágyas szobáért, fűtéssel, világítással, fehérneműmosással és hideg-meleg folyóvízzel. Étkezni az egyetemi menzán lehet. Intézetünkben és az egyetemen augusztus 10-től szeptember 15-ig üzemszünet van. Az intézet címe: A-6020 Innsbruck, Richard Wagner Str. 3.

Msgr. dr. Gróh Béla igazgató

Ki nekünk Szent István?

(Folytatás a 3. oldalról)

megteremtése, az egész nemzetet egybefogó nyugati művelődés alapjainak a megvetése” (Hóman Bálint). Nem kétséges, István a nehezebb, de gyümölcsözőbb utat választotta. Milyen egyszerű lett volna megmaradni az ősi „magyar hiten”? Nem kellett volna vérszerinti rokonaival kegyetlen harcokban megküdenie. Hányszor hallhatta, hívei részéről is a szemrehányásokat, hogy elhagyja a régi szokásokat, erkölcsöket s helyükbe idegeneket plántál; hogy magát és udvarát idegen papok, lovagok befolyása alá veti. (Ma is hallhatók ilyenféle hangok!) Pedig István csak azt bontotta le, ami már akkor korszerűtlen, elavult volt és összeomlással fenyegetett. Vajon lehetett volna-e az ősök használatára rovásírásból bonyolult diplomáciai iratokat, okleveleket írni? Ehhez bizony latin betűk kellett. Tudta ő jól: egy nép csak saját szokásai, saját törvényei szerint kormányozható. „Ugyan melyik görög igazgatná a latinokat görög erkölcsök szerint, — avagy melyik latin igazgatná a görögöket latin erkölcsök szerint!” — így olvashatjuk az „Intelmek”-ben. S ha egyfelől a régi életformák, pogány hagyományok egy része elpusztult is, más részük viszont épp azért tudott fennmaradni, mert a kereszténység igenis meghagyott régi formákat, de azokba új tartalmat próbált önteni és megszentelte őket. Így őrződtek meg pl. a karácsonyi pásztorjátékok, a pünkösödés és egyéb, jeles napokhoz fűződő népszokások. Nem is olyan régen, még így köszöntöttek be a regőlők a házakhoz: „Eljöttek Szent István király szolgálói, régi szokás szerint készek a szolgálatra...”

*

Amikor első királyunk szélesre tárta a kapukat Nyugat felé, onnan a cluny reformszellemmel a keresztény humanitás tisztító áramai érkeztek a még dudvász magyar földre. És a behívott papok nemcsak a szenteltvizet hintették, a földművelésre is ők tanították meg népünket. Nálunk szívesen látott vendég volt minden nyugati kézműves, iparos, földműves. A zarándokokat is, mint tudjuk, István király kezdettől fogva támogatta,

bőkezűen gondoskodott róluk és megajándékozta őket „tulajdon jószágából”. Nem csoda, hogy uralkodásától kezdve a szentföldi zarándoklatok útja — eltekintve a szokásos tengeri úttól — Magyarországon át vezetett, mert ezt tekintették csak biztonságosnak. Magyarok számára István király Rómában és Konstantinápolyban (talán Ravennában is) zarándokszállást létesített. A római házban sok ezer magyar zarándok tartózkodott, mégpedig „Szent István vendégeként”.

A szent király egyéniségét, gondolkodását, emberi és uralkodói magatartását híven tükrözik az Imre herceg számára készült „Intelmek” meghagyásai. Máig sincs eldöntve, ki az Intelmek szerzője? A régiek kétkedés nélkül vették tudomásul, amit a legenda állít, hogy a szent király „atyai szerelmének buzgósgától indítva, maga is írá számára egy könyvet az erkölcsi oktatásról”. Amikor ilyeneket olvasunk: „Szerelmes fi-am, szívem édessége, jövőd sarjak reményesége” — aligha gondolhatunk másra, minthogy egy fiát féltően szerető apa szavait halljuk.

*

Ki nekünk Szent István?

Benne tiszteljük legbölcsebb uralkodónkat, aki a kereszténység világosságát hozta magyar földre; aki hitből-erkölcsből épített népünknek templomot és védőereszt; aki utat vágott a vadonba, amely ma is kijelölt út. Országépítő munkáját hatalmas koncepció, előretököltségű reálpolitikai megfontolások irányították. Szíve-vére szerint Árpád-ivadék volt, egész lelkével keresztény, magyarok közül az első európai s mindmáig talán a legnagyobb.

Valami grandiózus szépség van abban, hogy a kéz, amely egy népnek mutatta a jövő felé vezető utat; amely intett s ha kellett parancsolt; amely először kirajzolta és megtervezte a keresztény Magyarországot, — ez a kéz, István király Jobbja, testi valóságában is megmaradt.

Hazámnak szentje, nagy királyja!
Tisztelni meg nem szűn e nép.
Kezében a kereszttel állta
Meg ezer éven át helyét.

Reviczky Gyula

BOGYAY TAMÁS:

A BAMBERGI LOVAS

„MAGYARORSZÁG NAGY KIRÁLYÁNAK LEGNAGYSZERŰBB EMLÉKE“

„Magyarország nagy királyának legnagyobb emléke“ – így nevezte a „bambergi lovast“, a német művészet tán leghíresebb és legszebb lovasszobrát, Rupprecht bajor herceg, amikor 1905-ben Bambergben megnyitotta a VI. Német Műemlékvédelmi Napot és üdvözölte a külföldi vendégeket, köztük magyarokat is. A nagy művészbárát herceg csak azt mondta ki, amit az észak-bajorországi püspökvárosban mindenki hitt és vallott: A dómban a keleti, Szent György-kórus bejáratánál álló szobor nem más, mint Szent István, a magyarok első királya, a püspökség- és dómalapító II. Henrik császár sógora. Ezt a hagyományt a wolfenbütteli Franz Ernst Brückmann foglalta először írásba 1729-ben megjelent „Memorabilia Bambergensia“ című könyvében. Belépve a dómba, először a mosolygó angyal tűnt fel neki. Aztán így folytatódik a leírás: „Van itt még egy emlékmű, tudni illik a szobor, amely Szent Istvánt, a magyarok hős királyát ábrázolja ürge és tüzes lovon ülve, amint Henrik császár meglátogatására belovagol Bambergbe“.

De 1905-ben német akadémikus körök már vagy fél évszázada vitáztak a lovas kilétéről. A vita résztvevői csak egyben értettek egyet: nem lehet Szent István magyar király. A szellemi harc azóta is folyik, és a lovas egyre más neveteket kapott. Íme ízelítőnek egy névsor történelmi időrendbe szedve: Gáspár, a három királyok egyike, Szent György, Nagy Konstantin császár, a német-római birodalom uralkodói közül II. Henrik, III. Konrád, I. Frigyes, a Rótszakállú, Sváb Fülöp, II. Frigyes, Hollandiai Vilmos. Megtették elvont eszmék megtestesítőjének is: a Hohenstauf uralkodó, a király, mint kanonok stb. Végül, nemrég, a jövőben is találtak jelöltet: a végső idők császára, aki az Antikrisztus eljövetele előtt bevonul majd Jeruzsálembe, hogy Krisztus sírjára letegye koronáját.

Amkor Rupprecht herceg a bambergi gyűlésen szinte naív őszinteséggel az oltani helyi hagyományt idézte, a szellemi előkelőségek sorában ott ült Georg Dehio, a német művészettörténészek pápája, aki épp akkoriban hirdette meg a bambergi lovas rejtélyének legújabb kétségtelen megoldását, Szent György vértanút. Sem ezt, sem a többi azonosítást nem sikerült általánosan elfogadtatni. Valamennyi többé-kevésbé szellemes kombinációk eredménye volt, de egy sem hivatkozhatott semmiféle múltbeli adatra, hagyományra. Mindegyiknek közös alapja és ihletője a német romantika volt, amely újra felfedezte a középkort és

Szent István

*Már véres homlokkal özönlött vissza
A vert magyar a nyugati terekről.
A gyermek Vajk kiállt a vert seregből.
Szeme tüzes könnyekkel volt kisérvé.*

*Géza vezér sötétben ült a trónon.
Kereszttel állt előtte szláv Adalbert:
„Pogány magyar föld, zengő fiatal kert
Nyílj Jézusnak!” — Szólt Géza:
„Majd utódom!”*

*A törtfejú vitézek Vajkera néztek.
Kis tömzsi gyermek. Alig több tízéves.
Ki várhat itt tőle majd szebb világot?*

*Vajk nézte, nézte Adalbert keresztjét.
Szemei anyja kék szemét keresték.
„Jézus!” — kiáltott s a szent vízbe
szállott.*

Harsányi Lajos

benne az össznémet nagyság virágkorát. Ezért nem is vesződtek a bambergi Szent István hagyomány komoly vizsgálatával. 1934-ben egy tudós értekezés szerzője azt hitte, hogy az egész egyszersmindenkora tönkre silányíthatja a szónoki kérdéssel: Ugyan mit keres egy magyar király egy német dómban?

A második világháború széttepett minden nagynémet álmot. A kiábrándult, lehiggadt légkörben megint szóhoz jutott a bambergi hagyomány. Nem régi hívei, a vallásos néprajz tudósai és lelkes műkedvelő lokálpatrióták, hanem épp komoly történészek, műtörténészek emelték fel szavukat. 1975-ben Bambergben tudományos konferencia volt a dóm és

A Bambergi lovas

szobrászati díszítése történetéről a 13. század közepéig. Itt hetven évvel Rupprecht herceg idézett beszéde után, olyan hevesen csaptak össze a vélemények a lovas kilétéről, hogy végül egy résztvevő azt javasolta, hagyják abba az egész vitát jó pár évtizedre, és csak azután kezdjék el újra – elfogulatlanabban.

1979-ben jelent meg Dethard von Winterfeld nagy két kötetes monográfiája a bambergi dómról. Ebben a konferencia egyik előadója, Renate Kroos írta a dóm középkori liturgiájáról szóló függelékét. Azzal az eredménnyel, hogy a remek illusztrációk közt a lovas képe alá Szent István magyar király neve került. Alexander Freiherr von Reitzenstein, aki már a harmincas években alapvető kutatásokat végzett a bambergi dóm építéstörténetéről, 1984-ben megjelent utolsó könyvében azt írta a lovas fejét ábrázoló képhez: az összes föltevés közül a bambergi Szent István hagyományt kell előnyben részesíteni.

Hogyan jöhetett létre ez a hagyomány? A válasz nem nehéz. Egyetlen külföldi püspökségnek sem volt a középkorban annyi kapcsolata Magyarországgal, mint épp Bambergnek. Elég csak a főbb adatokra emlékeztetni. Már az alapításkor, az 1007-ben tartott frankfurti „nagy zsinaton” ott volt „a magyarok érseke”. 1012-ben ugyanő, Asztrik-Anasztáz szentelte föl a kész székesegyház kriptája előtti oltárt. 45 érsek és püspök volt jelen az ünnepeken, de csak nyolcnak jutott oltárszentelés. Köztük a magyar érsek volt az egyetlen, aki nem tartozott a „birodalmi egyház” kötelékébe. De nem volt mégsem idegen, hiszen a püspökség alapító Henrik sógorának, István királynak az egyházát képviselte. 1063-ban a szükségbe jutott bambergi székeskáptalan Salamon magyar királyhoz for-

dult segítségért. A 12. század legkiválóbb bambergi püspöke, Szent Ottó, aki valamikor Salamon király özvegyének, Juditnak volt udvari káplánja, II. Vak Béla királlyal tartott fenn baráti kapcsolatot. Amikor 1146-ban az alapító II. Henrik császárt szentté avatták, a pápai bulla érdemei között kiemelte közreműködését István király és egész Magyarország megtérítésében. Tudjuk, hogy a valóságban nem egészen így volt, de Bambergben így hitték, és a pápa elfogadta. Ettől kezdve az első magyar király a bambergi püspökség szentje is lett, ünnepét augusztus 20-án épp úgy megülték, mint Magyarországon. Amikor 1177-ben először lépett az Andechs-Meráni ház egy tagja, II. Ottó a bambergi püspöki trónra, a helyi krónikás jónak látta feljegyezni, hogy királyi nemzetség sarja, mert I. Béla magyar király leszármazottja. Andechs-Meráni volt II. Endre király első felesége, Gertrud is, akinek a bátyja, Ekbert, 1203-ban lett Bamberg püspöke. Őt tisztelik a mai pompás dóm építetőként. Az új püspök 1206-ban, Béla királyfi, a trónörökös születése alkalmából látogatott el először Magyarországra. 1208-ban történt, hogy a bambergi püspöki rezidenciában Wittelsbach Ottó bajor palotagróf egyéni bosszúból megölte Sváb Fülöp német királyt. Ekbertet és öccsét, Henrik isztriai őrgódot bűnrészességgel gyanúsították és kimondták rájuk a birodalmi átkot. Mindketten sógorukhoz Magyarországra menekültek. Ekbert püspök II. Endre segítségével érte el teljes rehabilitálását. Gertrud királynét 1213-ban főúri összeesküvők megölték, de a tragédia nem ártott a rokoni jóviszonyoknak. Ekbert 1217-ben csatlakozott II. Endre keresztes hadjáratához, és valószínű, hogy 1220-ban diplomáciai küldetéssel megint eljutott Magyarországra.

Ekbert püspöksége utolsó éveiben készítette el egy francia iskolázottságú mester a lovas szobrát. A koronás ifjú fegyvertelen, a keleti kórus bejáratánál áll, mintha a dóm északi oldalán lévő főbejáratán, az ún. fejedelmi kapun lovagolt volna be. Egy a 19. század első felében romantikus versekbe foglalt helyi monda tudni vélte, hogy a még pogány ifjú István leánynézőbe jött Bambergbe, belovagolt a templomba, ahol az oltár előtt lova megtorpant, térdre rokkadt, mire ő megtért és elnyerte Gizella kezét. Alighanem a szobor adta a népi fantáziának a monda alapfogalmát.

Mi indíthatta Ekbert püspököt arra, hogy a Reims-ből jött mesterekkel, akiknek munkája az ő halálával 1237-ben úgy látszik hirtelen megszakadt, épp Szent Istvánnak állítson itt emléket? Az egyik indíték a pápai kanonizációs bulla lehetett, amely II. Henrik szentségét épp István királlyal kapcsolta össze. A másik Ekbert püspök egyéni sorsa. Élete legválságosabb szakaszában sógoránál, Szt. István országában talált menedéket és annak segítségével fordult újra jóra minden. A remek szoborral mintegy háláját róhatta le.

Tudjuk, hogy a Franciaországból jött szobrászműhely nem fejezhette be a tervezett szobordíszítést. A szobroknak alighanem csak egy része készült el, amelyek közül talán csak a lovas az egyetlen, amely azon a helyen áll ma is, ahová szánták. Közéleben volt a Szent Keresztnek és István első vértanúnak szentelt oltár, amelyen a régi szertartásköny-

vek tanúsága szerint augusztus 20-án Szent István király és hitvalló tiszteletére ünnepi misét celebráltak. Ugyanakkor szokás volt gyertyát gyújtani a lovas szobra előtt. Később az ünnepi misét az alapító császári pár sírjánál, a Henrik és Kunigunda oltáron mondták, amely a főhajóban ugyancsak a közelben volt.

István király tisztelete a bambergi dómban a 13. század közepétől kezdve egyre ünnepélyesebbé, gazdagabbá vált. A 14. században Leupold von Egloffstein püspök (1335–1343) külön alapítványt is tett az ünnep fényének emelésére. A püspök egyik pecsétjének hátoldalán a püspöki notárius neve mellett, egy a lovaséra emlékeztető koronás fűrtős fej látható a Stephanus név rövidítésével. Ez azt bizonyíthatja, hogy a lovas már akkor is Szent Istvánnak tekintették.

A lovas kilétéről folyó vita legfrissebb terméke a tübingai egyháztörténész, Luise Abramowski 1987-ben megjelent cikke, a végső idők császárának értelmezi, de elismeri, hogy a hagyományos Szent István azonosítást mellőzni nem lehet. Úgy véli, hogy az eredeti értelmezést, mivel a program sosem valósult meg teljesen, elfeledték, és így lett már a 14. században az utolsó császárból a Bambergben tisztelt Szent István király. Be kellett ismernie azt is, hogy a végidők császáráról szóló próféciát a középkorban ugyan többször leírták, de soha nem ábrázolták. Feltevését nem is tudták elfogadni. A bambergiek azonban immár nyolcszáz éve magukénak tekintették Szent István királyt, és méltán tisztelték őt a híres lovasban.

Isten, aki boldog Istvánt, a mi királyunkat és a te hitvallódat a földi hatalom dicsőségével megkoronáztad és szentjeid társaságába emelted, add, kérünk, hogy akit Pannónia a földön az isteni vallás tanítójaként kiérdemelt, ugyanúgy a te Egyházad az égben védelmezőjeként is kiérdemelje. Amen.
(Szent Margit Sacramentarium, 1083–1092.)

A II. NICEAI ZSINAT 12. CENTENÁRIUMA

Közzé tették II. János Pál pápa *Duodecimum saeculum* kezdetű apostoli levelét, amely a 787-ben tartott II. niceai zsinat 12. centenáriuma emlékezik meg. Ugyancsak enciklikát adott ki róla a konstantinápolyi ökumenikus pátriárka. Mindkettő kiemeli a niceai zsinat teológiai jelentőségét, minthogy ez volt az utolsó, amelyet a *katolikus és ortodox egyház teljesen elismer*. Ez a zsinat a képek, ikonok tiszteletének jogosságát hirdette ki.

Az apostoli levél rámutat arra, hogy a képek tisztelete körül támadt nézeteltérés, amely végülis szétszabdalta a bizánci birodalmat, 730–780, majd 814–843 között teológiai vitaként kezdődött. A képből irányzat, szakítva az egyház hagyományával, a képek tiszteletét a bálványimádáshoz való visszatérésnek tartotta. Megtiltotta Krisztus ábrázolását és más szent képeket, viszont paradox módon megengedte profán képek, pl. a császárok képeinek tiszteletét. A niceai zsinat újra megfogalmazta az egyház tanítását, amely világosan leszögezi: *az imádás hitünk szerint egyedül az isteni természetnek jár ki, a képeket csak tisztelet illeti*. Aki az ikont meghajolva tiszteli, a személynek fejezi ki a tiszteletadást, akit a kép ábrázol.

Végül a pápai levél áttekintést nyújt a képtisztelettel, illetve a liturgiával és az egyházművészettel kapcsolatos katolikus tanítás fejlődéséről a II. niceai zsinattól napjainkig.

GYERMEKEKNEK

Gyerekek, hány évesek vagytok ti? 5—10—12? Hány éves édesapátok, édesanyátok? 25—30—35? Hát nagypapa, nagymama? 50—60—? És milyen sok érdekeset tudnak mesélni a régi világról, a két háború közötti időről otthon, Magyarországon! Pedig hát az nagyon messze van már!

Hogy hogyan volt az első világháború előtt, amikor még Magyarországnak és Ausztriának egy uralkodója volt és valahogy összetartozott — alig van már valaki, aki erről saját tapasztalatából tudna mesélni. Hiszen az régés régén volt, csaknem száz éve! És hogy

mi volt a szabadságharc idejében, 1848-ban, vagy Mária Terézia, vagy Mátyás király, avagy Nagy Lajos királyunk alatt, csak tudósok tudják, akik régi írásokat böngésznek, a földből kiásott régi falmaradványokat, cserepeket villatnak. (Tudod, mit jelent ez a szó „valat”? Azt, hogy kérdez és nem hagy fel a kérdezéssel, míg választ nem kap. És milyen sok választ tud adni egy régi falmaradvány, csereptöredék is — csak tudni kell kérdezni!) Nos, én egy még régés-régibb időben élő valakiről akarok nektek most egy kicsit mesélni. Szt. Istvánról, a legelső magyar királyról, aki csaknem 1000 éve — pontosabban 950 éve halt meg. Tudjátok, neki is fennmaradt valamelyike, amiből valamit meg tudhatunk arról, hogy milyen ember is lehetett ő. Éspedig a jobb keze. Képzeljétek el Szent Istvánnak az ököibe szorított jobb keze ma is látható otthon, Magyarországon, Budapesten. Illetve most éppen az országot járja, minden püspöki székhelyen időzik egy hét végén és akkor ott nagy ünnepek vannak. Szép díszes tartóban van és gyöngylánc van rácsavarva. Igaz, hogy összeszáradt, igaz hogy megsötétedett — de igazán István király jobb keze az! Mit gondoltok, mit mesél nekünk ez a kéz István királyról?

Az ember teste olyan, hogy halála után hosszú évek folyamán elporlad, porrá lesz. És ha Isten mégis másként rendeli és az embernek — mármint Istvánnak — a keze csaknem ezer évig megmarad, az csak azért lehet, mert Isten meg akarja nekünk mutatni, hogy ez a király igen jó ember volt, az Isten dicsőségét és az emberek javát szolgálta és Isten úgy akarta rá a figyelmünket felhívni, hogy a kezét, amit mindig jóra használt, épségben megtartotta nekünk.

Hát hogy is volt ezzel az Istvánnal?

Még ő is pogánynak született, de apja, Géza fejedelem már felismerte, hogy egy keresztény, művelt Európában nincs helye a pogány magyarságnak. Bölcs előrelátással tehát megkereszteltette fiát, Istvánt, tudós német papok nevelésére bízta, bajor hercegnőt szerzett neki feleségül, (talán bizony voltatok májusban ennek a bajor hercegnőnek, Gizellának a sírjánál Passauban, ahová

Az első kép: Imre herceg születése; a második: Gellért püspök oktatja Imre herceget (Dallos Hanna fametszetei)

István halála után visszatért?) akivel hittérítők, lovagok jöttek az országba. És István jól kamatoztatta apja beléféltetett fáradságát. A pogány fiúból bölcs, vallásos uralkodó lett, aki kemény kézzel vezette országa népét a keresztény, művelt Európa népei közé. Nem volt ám könnyű dolga! Először egyik nagybátyja indított háborút ellene, mert úgy vélte, régi magyar jog alapján őt illeti meg a trón. Alighogy legyőzte István, másik nagybátyja kelt fel ellene. Ő meg azt akarta, hogy a magyarok pogányok maradjanak és nem tetszettek neki István rendelkezései. (Szerencsére Istvánnak sikerült őt is legyőznie.) István ugyanis felosztotta az országot kisebb részekre, mindenhová földvárakat építtetett, ide ispánjait (helyetteseit) ültette, a vár alá meg királyi szolgákat telepített. A várakhoz templomokat is építtetett, ide ispánjait (helyetteseit) ültetve megparancsolta, hogy minden 10 falu népe építsen közösen egy templomot. 10 templomos földvárba, amelyik a királyi család birtoka volt, püspököket is hozott. Akarta, hogy az emberek megismerjék a keresztény vallást, járjanak templomba is. Tudjátok, milyen furfangos volt? A templomos falvakban a templom mellett vasárnapként vásárt kellett tartani (vasárnap = vásár nap). Oda persze elmentek az emberek. És amikor eljött a mise ideje, a királyi szolgák a vásáronlevőket mind beküldték a templomba! Így aztán lassan-lassan szelídebbek lettek és keresztények a vad pogány magyarok.

Hosszú és nehéz küzdelmébe került Istvánnak, hogy Magyarország keresztény legyen és beleillesszék az akkori Európába. És amikor István király közel 40 éves uralkodás után meghalt, még mindig nem volt vége, sőt az őt 30 év múlva követő Szent László királynak is bőven akadt ezzel tennivalója.

Az elején azt mondtam, hogy Szent Istvánról akarok nektek mesélni. Ha ilyen kemény uralkodó volt ez az István, miért mondjuk mégis szentnek? Azért, mert ő igazán szent volt! Az Isten dolga az ő dolga volt. Mindig arra törekedett, hogy maga is, családja is, népe is az Isten útján járjon. (Fiának, Imre hercegnek hosszú levélben, az „Intelmek”-ben magyarázta el, milyennek kell lennie az igazi, istenféle embernek és királynak. Szent is lett Imréről is! (Mindig segítette az üldözötteket, a szegényeket. Jeruzsálemben, Ravennában, Konstantinápolyban, Rómában magyar zarándokházakat, (hoteleket) építtetett, hogy megkönnyítse a magyaroknak a szent helyeknek: Jézus földi hazájának, a Szentföldnek, meg az Egyház fejének, a pápa székhelyének, Rómának a látogatását.

Sokat imádkozott is és amikor meghalt — nos, emlékeztek arra, amit éppen egy éve írtam le nektek, hogyan bízta rá Szent István az országot a Szűzanyára? Ha nem emlékeztek már rá, kérjétek meg édesapát vagy édesanyát, mesélje el nektek megint!

Július és augusztus ünnepei

Szép Mária ünneppel kezdődik július hónapja: 2-án van a gyermekét váró Szűz ünnepe, magyar nevén **Sarlós Boldogasszony** napja. Arra a bibliai történetre emlékeztet, amikor Mária, isteni gyermekét hordozván szíve alatt, meglátogatja rokonát Erzsébetet, aki öreg korára gyermeket várt. Belőle lett Keresztelő János. A két áldott állapotban lévő asszony találkozásáról írja Lukács evangelista, hogy Erzsébet amint meghallotta Mária köszöntését „repetett méhében a magzat és Erzsébet betelék Szentlélekkel”. Az „Üdvözlégy Mária” imádságunk egyik részét és a „Magnificat” énekét is ez a találkozás szülte. Ezt a napot a ferencesek már a 13. században megülik, és ők az elterjesztői az ünnepnek hazánkban. Így már a középkor végén általánosan gyökeret vert. Az ünnep bibliai epizódja a művészetet számtalan alkotásra ihlette, a magyar gótikus táblafestészet világhírű „M. S.” mesterét is. A magyar elnevezés, **Sarlós Boldogasszony**, utal az ünnepnek a termékenységre, az aratásra utaló szimbólumára. A **Sarlós Boldogasszony** a szenvedők gondviselője, de a fogságban sínylődők pártfogója is.

Július 4-én **Portugáliai Erzsébetre** emlékezünk, aki Dénes portugál király felesége és Árpádházi Szent Erzsébet unokahúga volt, ezért kapta nevét a kereszttségben.

Szent Benedek, Európa egyik védőszentjének ünnepe az új liturgikus naptár szerint július 11. Neki és a 6. század elején alapított rendjének az európai kultúrtörténelemben kimagasló szerep jutott. Méltán lett hát Európa védőszentje.

Július 15-én a ferences rend 13. századi nagy hittudósának, **Szent Bonaventurának** ünnepét üli az Egyház.

Július 17-én magyar vonatkozású szentek napja van: **Boldog Zoerard (Zórád)**, rendi nevén **András és Benedek** 11. századi remetékre emlékezünk ezen a napon. Lengyelországból jöttek hazánkba, és itt éltek le jámbor életüket. Sírjukat Nyitrán ma is nagy tisztelet övezi.

Július 18, Nagy Lajos király lányának, **Boldog Hedvignek** (lengyelül **Jadvigának**) az ünnepe. 1334-ben lengyel királlyá koronázták. Mint a szegények és betegek jótevője halt meg 1399-ben.

Július 22 népszerű névnap: **Mária Magdolna**. A megtérők védőszentjének tartja az Egyház.

24-én **Boldog Kingára** emlékezünk, IV. Béla királyunk lányára. Szent Margit idősebb nővére volt, aki Boleszláv lengyel fejedelemhez ment feleségül. Ura halála után klarissza apáca lett.

26-án Jézus nagyszüleinek, **Joachimnak és Annának** emlékét üljük, a köz tudatban inkább mint Anna nap szerepel. Hazánkban Szent Anna tisztelete igen elterjedt, sok tanúságtételt látjuk ennek az egyházművészetben és néphagyományban egyaránt.

31-én a jezsuita rend (Jézus Társaság) megalapítóját, **Loyolai Szent Ignációt** ünnepli az Egyház. A jezsuiták szinte alapításuk óta működtek hazánk-

ban, egyik legkiválóbb tagjuk Pázmány Péter volt. A rend szenteket is adott a magyarságnak a kassai vértanúk személyében (Pongrácz István és Grodecz Menyhért).

Augusztus elején is Mária-ünnepet üli az Egyház: **Havas Boldogasszony** napját. Ez a négy római főbazilika közül a Santa Maria Maggiore-nak felszentelési ünnepe. A Batthyány kódex naptárában mint „Havi Boldog Asszony”, a Müncheni-kódexben (1466) „Havi Boldoganya” névvel jelölték a napot. Szeged híres alsóvárosi templomát a Havi Boldogasszony tiszteletére építették.

Szent Lőrinc napja augusztus 10. A harmadik század közepén tűzhalállal szenvedett vértanúságot. Lőrinc napját már Szent László királyunk törvénye a kötelező ünnepek közé sorolja. Sok céh patronusa volt, de ma már szinte csak a gazdák tartják számon, mint emlékeztető napot.

Nagyboldogasszony napja augusztus 15, Mária mennybevételének ünnepe. 1038-ban ezen a napon ajánlotta országát Mária oltalmába Szent István királyunk. Az Érdi-kódex nyelvezetén ez így hangzik, és ezután „ez szegény országot Bódogasszony országának nevező”. Ennek a tiszteletnek emlékére emelt templomainkat felsorolni itt lehetetlen.

Augusztus 18-án **Ilona császárnére**, Nagy Konstantin anyjára emlékezünk. Nevéhez a jeruzsálemi Szent Kereszt megtalálása fűződik.

Augusztus 20-án a keresztlennyé vált magyarság első uralkodóját, **Szent István királyt** ünnepeljük. Az ő fennmaradt jobbkeze a magyarság leg-tiszteltettebb szimbolikus ereklyéje ma is. Az idei jubileumi évvel kapcsolatban, ünnepélyes keretek között újra körülhordozzák az országban.

András Mária

(A Kárpát-medence) területére kiterjedő uralom megalapítása a honfoglalók érdeme. Az uralom állandósítása, a politikai egység megeremítése, az európai életre felvértezett magyar nemzetállam megalapítása Szent István műve s ez a mű a magyar faj, a magyar szellem és a magyar erő legnagyobb alkotása.
Hóman Bálint

AZ OKTÓBERI RÓMAI ZARÁNDOKLAT

A meghírdetett római magyar zarándoklat — tanúságtétel lesz első királyunk mellett és fiúi ragaszkodásunk kifejezése Szent Péter utódához. A zarándoklat a világon szétszóródott magyarok világtalálkozójának ígérkezik, amelyen ott lesz több magyarországi püspök és hívő. Magyar főpásztorok érkeznek a szomszédos országok zarándokaival és Rómába várjuk nyugati magyar testvéreinket főpapjaik és papjaik kíséretében.

A hivatalos program **1988. október 5-én, 11 órakor** kezdődik a Szent Péter téren és **október 8-án, 11 órakor** főpapi szentmisével végződik a Szent Péter bazilikában.

(Részletes program a lelkiességeken.)

Az egyéni zarándokok igénybe vehetik, előzetes bejelentés után, a Szent István Házat: Via del Casaleto 481, I-00151 Roma. ☎ 06/537 3319 vagy a Villa Mater Redemptoris zarándokházat, Via Francesco Tamagno 38, I-00168 Roma. Tel.: 06/627 7953.

=====

HELYESBÍTÉS: Legutóbbi számunkban az októberi római zarándoklati felhívásban a Villa Mater Redemptoris címében tévedés történt. A Ház postai irányítószáma helyesen I-00168.

Julika néni (Bécsből)

† KÖZI HORVÁTH JÓZSEF:

A budapesti Eucharisztikus Világkongresszus 50. évfordulója (2.)

Rám – és azt hiszem sokakra – a kongresszus második napjának főeseménye, a férfiak éjjeli szentségimádása tette a legnagyobb és legmaradandóbb benyomást.

Már a késő délutáni órákban megindult a férficsoportok áramlása a kongresszusi oltár felé. Jó részük a munkaidő lejártá után nem is ment haza, hanem a Hősök-terére indult. Részint azért, hogy a téren, vagy a Városligeti tónak erre az alkalomra lecsapolt és padokkal felszerelt medrében jó helyet biztosíthatnak maguknak, részint pedig azért, hogy gyónásukat a rendelkezésre álló

papok százai valamelyikénél az Isten szabad ege alatt elvégezhessék. A vidéki résztvevőket – a rendes járatokon kívül – 12 különvonat hozta fel a fővárosba.

Az oltár, a római Szent Péter bazilika baldachinos oltárának mása, amelyre éjjel 11 órakor az Oltáriszentséget imádásra kihelyezték, az ezredévi emlékmű félkörös oszlopsorának közepén lévő nyílásba beépített magas emelvényen állott. Amikor a reflektorok fénye rávetődött, a legtávolabb ülők vagy állók is láthatták.

A szentségimádást P. Csávossy jezsuita atya vezette. Még pedig párbeszéd

formában. Megrendítő volt hallani, amikor a feltett kérdésekre 150.000 férfi ajkáról hangzott a válasz: „Hiszek!... El-lene mondok az ördögnek... Kitarok Krisztus és az ő Egyháza mellett!”

A szentségimádási órát követte az éjjeli szentmise, amelyet Goma y Thomas toledói bíborosérsek, Spanyolország prímása celebrált. Az átváltozás után 600 pirosruhás ministráns kíséretében 300 fehérkaringes pap vonult a padok közé, hogy a beláthatatlan nagyságú férfigyülekezetet megáldoztassa.

A mise hallgatóinak a száma 1938. május 29-én, vasárnap délelőtt, meghaladta a félmilliót. Már a kora reggeli órákban megkezdődött a tömeg özönlése a Hősök-tere felé. Sűrű egymásutánban futottak be a pályaudvarokra az ország különböző vidékeiről érkező különvonatok. Nagy feltűnést keltettek a zászlóik és zenekaraik vezetésével felvonuló dorogi, ózdi és salgótarjáni bányászok és a festői népviseletben kerestek és templomi zászlók mögé sorakozó falusi csoportok és az ugyancsak nemzeti viseletben fel-lépő külföldi vendégek delegációi.

és szülőföldjükre visszatérve se feledkezzenek meg.

A világkongresszus záró manifesztációja, a Szent István bazilikából a Hősök-terére vonuló körmenet, május 29-én, vasárnap délután zajlott le.

„Percnyi megállás nélkül négy és fél órán át hömpölygött a hívők ezerszínben pompázó menete.” Képviselve volt ott az egész Magyarország, a környező országok, a Szovjetunió és Hitler Harmadik Birodalma kivételével Európa minden népe és kisebb-nagyobb küldöttségein keresztül az egész katolikus világ.

A látvány felejthetetlen volt annak is, aki résztvett benne és annak is, aki nézőként az Andrássy út két oldalán felállított rendőrkordon mögötti tömegben szorongott, vagy a színes szőnyegekkel és égő gyertyákkal díszített bérházak ablakaiból csodálkozott le az Oltáriszentséget imával és énekkel kísérelő hívek százezreinek a processziójára.

Ragyogó napsütésben indult el a körmenet a Bazilika elől. Mire azonban az Operához ért, nyugat felől már nehéz felhők tornyosultak a város fölött. A Köröndnél esni kezdett. A Hősök-terére pedig már zuhogó esőben érkezett meg a menet.

De nemcsak a papság, hanem a hívek

Jubilál a kölni Szent István falucska

Falucskánk keletkezését a boldogemlékeztető Joseph Frings kölni érsek-kardinálisnak köszönhetjük. Ugyanis az októberi magyar forradalom menekültjeinek megsegítésére gyűjtést indított, amely közel félmillió márkát eredményezett. Miután a német állam ezt az összeget megháromszorozta, Ádám György akkori főlelkész és kölni munkatársai – köztük Radics József szociális gondozó – kezdeményezésére, Joseph Teusch vikárius generális vezetésével 24 kétlakásos házacska épülhetett Köln északi kertvárosában.

30 évvel ezelőtt, 1958. augusztus 20-án szentelte meg Frings kardinális az először elkészült 12 házat. Az első ház utcára néző tűzfalát Szent István király, a falucska védőszentjének képe díszíti, s a később közénk települt kilenc német család is jól érzi magát szent királyunk védelme alatt. Az új telepnek az első években volt államilag támogatott óvodája és kiegészítő magyar iskolája, no meg klubhelysége, ahová azonban ritkán jártunk, klubösszejeveteinket inkább a kertajtónál tartottuk.

Harminc esztendő nemzedéknyi idő. A „honfoglalók” közül sokan, közel harmincan már az égi haza lakói; ugyanezen idő alatt húsz kis magyar látta meg Isten szép világát. A hetvenes évek végére felnőtt a második generáció is. Legtöbbjünk elhagyva a családi fészket, nemcsak életpárját találta meg, hanem sikeresen állja meg helyét a társadalmi és anyagi boldogulásért folytatott életharcban. A szabadságharc fiataljai már mint nagyszülők, általában büszkén tekinthetnek gyermekeik sorsának alakulására, s melankolikusan emlékeznek az első idők

Magyar Ifjúságok Egyesülésének, a Széchenyi Körnek, a Bang Jensen Alapítványnak központja; itt jelent meg a Magyarok című havilap, s itt lakott a Németországi Magyar Szervezetek Központi Szövetségének és a Szabadságharcos Szövetségnek korán elhunyt elnöke, Légváry László. Egyidőben a telep lakói két egymással vetélkedő egyesületbe szerveződtek, és saját, piros-fehér-zöld színekben játszó labdarúgó csapatainak drukkolnak. Jellemző volt ezekre az időkre a katolikus magyar plébánia életében való tevékeny részvétel is. Akkori papunk, Hieró István, majd minden héten meglátogatott bennünket, legtöbbször baráti kapcsolatot tartott fenn.

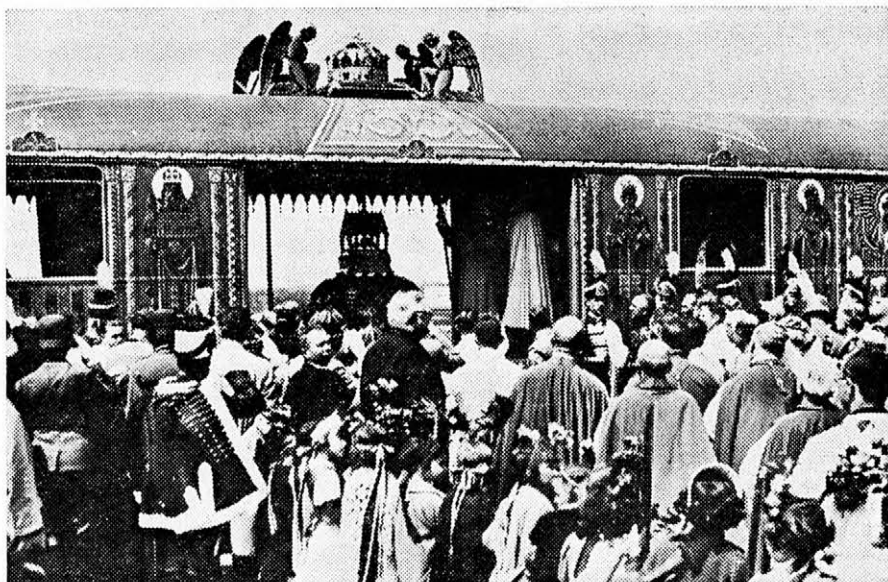
Falucskánk lakói azonban nemcsak a magyar egyházközségi tanácsban vittek kezdettől fogva szerepet, hanem az illetékes német egyházközségi tanács tagjai közé, sőt az elnökségbe is beválasztottak magyart. Frings kardinális meghívását követve jött közénk Mindszenty József hercegprímás és könnyekkel szemében áldotta meg a házakat és embereket, szívből jövő szavakkal köszöntötte a falucska lakóit. Otthon volt...

Falucskánk felavatásának 20. évfordulóját Rédey Gábor rendezésében együtt ünnepeltük a Köln környéki, Ruhr vidéki és belgiumi, valamint párizsi magyarokkal: délelőtt az ünnepélyes szentmisén, este pedig műsoros, táncos összejövetellel, melyen a Kastl-i tánccsoport is fellépett. Köhnen prelátus és Blens, Köln város másodpolgármestere és a díszes vendégcsereg nagy gyönyörűségére.

A 25. évforduló alkalmából a falucska lakóinak nevében e sorok írója mondott levél útján köszönetet az alapítóknak. Az időközben szintén elhunyt Josef Höfner érsek-bíboros, szívélyeshangú válaszában hangsúlyozta, hogy amit elődje, Frings kardinális 25 év előtt kezdeményezett, lám milyen áldásos eredménnyel ajándékozott meg bennünket; mindannyiunknak jókívánságait és főpapi áldását küldte. – Észak-Rajna-Wesztfália tartományának miniszterelnöke, Johannes Rau, elismerését fejezte ki afelett, hogy mi azon kevesek közé tartozunk, akik az állam támogatását évtizedek múltán is megköszönik. Levelét így fejezte be: „Örülök, hogy a Szent István-telep lakói életükkel példázzák annak jelentőségét, hogy mit jelent egymáshoz tisztelettel közeledni és a másik ember vagy nép kulturális sajátosságát respektálni. Remélhetőleg követésre talál a példa.”

A Rajna-Wesztfáliai Magyar Protestáns Gyülekezet pedig ezt írta híradójában: „Ma magyarok és németek, katolikusok és protestánsok együtt élnek és álmodnak a »szent faluban«, egyetértésben és szeretetben. A Mindenható óvja és őrizze a kis falu minden házat és lakóját.”

Jákli István

A Szent Jobb országjárása az Aranyvonattal 1938-ban az Eucharisztikus Kongresszus után

„A sűrűn érkező hívők serege – olvassuk az egyik helyszíni tudósító beszámolójában – csakhamar teljesen ellepte a Hősök-terét és a Városligeti tó lecsapolt mezőit, úgy, hogy jóval a szentmise megkezdése előtt megteltek már a teret környező utcák is, nagy csoportok helyezkedtek el az egész Városligetben és ellepték az Andrássy útnak a Hősök-tere és a Körönd közé eső részét is.”

A szentmisét celebráló pápai legátust a vendég kardinálisok, érsekek, püspökök és papok százainak liturgikus ruhákba öltözött serege kísérte az oltárhoz. A menetet 600 pirosruhás ministráns nyitotta meg.

Az áldoztatást most is háromszáz pap végezte. Mindegyiküket két-két ministráns kísérte.

A szentmise végén az akkor már súlyos beteg, de a halálos kórral hősiesen küzdő nagy magyar jezsuita, Bangha páter, a kongresszus egyik főrendezője, bejelentette, hogy XI. Piusz pápa beszédét fogja közvetíteni a rádió. Az Egyház feje kezdetben kissé remegő, de egyre erősödő hangon valamikori budapesti látogatása emlékeinek a felidézésével kezdte a szót. Majd a fenyegető külpolitikai helyzetre célozva olyan béke „méltóságát” kívánta hazánk és népünk számára, „amely a magyar nemzetet megilleti”.... Befejezésül figyelmeztette a kongresszus magyar és külföldi résztvevőit, hogy a nagy eucharisztikus találkozás jelszaváról, a „vinculum caritatis”-ről, a szeretet parancsáról otthonaikba

is a helyükön maradtak. A téren várakozó százezrek szintén. A vihar és az égzengés mintegy aláfestette a milliós tömeg szívből jövő énekét. Megrendítő látvány volt – írja a tudósító – amikor a két mennydörgés közt elhangzott „Te Deum” és „Tantum ergo” után a pápai legátus az oltár magasából a Legszenttellel megáldotta a térdreborult tömeget.

A pápai legátus záróbeszédét a rossz idő miatt este a rádióban mondta el. Miután figyelmeztette a résztvevőket, hogy a jó és rossz drámai küzdelmében senkinek sincs joga ahhoz, hogy közömbös legyen, kiemelte „a magyar közönség példátlanul fegyelmezett magatartását” és kifejezte azt a reményét, hogy „e szép napok emléke” örökre meg fog maradni a hívők millióinak emlékezetében.

„Szerelmes atyámfiai, nagy szerelmes szolgálattal és ájojtatásos hálaadással tartozunk ez bódóságos szent királynak, ki miatt annyi sok lelki, testi jókat érdemlettünk.”
(A „Névtelen Karthauzi” beszédéből. Érdy-kódex, 16. sz. eleje.)

A legközelebbi, azaz a 44. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust Dél-Korea fővárosában, Szöul-ban rendezik meg 1989. október 5–8 között „Christus Pax Nostra” – Krisztus a mi békénk mottóval. Az első ilyen kongresszus történt 1881. június 28–30 között a franciaországi Lilleben tartották XIII. Leó pápasága alatt, az utolsót az Afrikai Kenya fővárosában, Nairobi-ban 1985 augusztusában.

Molnár c. Pál fametszete

nehézségeire. Időközben a családok egy része önköltségi áron megvehette a házat. A szomszéd német plébánia kultúrtermében immáron tizedszer megrendezett magyar bálók sikere, s a német résztvevők növekvő száma is beszédes jele annak, hogy az integráció a befogadó német társadalomba a kulturális egyéniség megtartását nem akadályozza.

Hosszú évekig falucskánk volt több jelentős magyar szervezet, mint például a

A Szentkorona diadalmenete 1790-ben

Hosszú lenne nyomról-nyomra követni a Szentkorona útját, amely a francia pápa, II. Szilveszter trónjától, Rómából indult el s annyi viszontagságon át egészen az Amerikai Egyesült Államokig vezetett és onnan — éppen tíz éve — tért haza Magyarországra. Most tehát a Szentkorona életének csak egyetlen epizódját elevenítjük fel.

Mint tudjuk, II. József nem koronázta meg magát, így a magyarok szemében csak „kalapos király” maradt. A Szentkoronát pusztán mint műkincset vitette a bécsi kincstárba a birodalom többi koronája közé. Halála előtt még is kiengesztelődött a magyarokkal és még az ő rendelkezésére került a korona Budára.

A háromnapos út valódi diadalmenet volt. A magyar testőrgárda hat vitéze és a koronaőrök tették a díszkíséretet. Egyik vármegyehatártól a másikig lovasbandériumok kísérték, a céhek jelenyével, zászlókkal vonultak eléje és végig az útvonalon az ujjongó nép „Éljen a magyar szabadság” kiáltással fogadta.

Győrben bevitték a székesegyházba, ahol Szent László hermája mellé helyezték. Budára érkezését 500 ágyúlövés adta hírül a Várból. Estére kivilágítást rendeztek, a főúri palotákon a Szentkorona világító képe volt látható, és a piarista tudós nyelvész és költő, Révay Miklós fenkölt sorai ragyogtak:

<i>Napunk virradása</i>	<i>Hazánk újulása</i>
<i>Egünk derülése</i>	<i>Törvényünk ereje</i>
<i>Szabadság épsége</i>	<i>Nemzetünk élete</i>
<i>Óhajtasunk célja</i>	<i>Sebünk orvoslása</i>
<i>Panaszunk szünete</i>	<i>Örömünk kezdete</i>

Ezek a zengzetes sorok jellemző kifejezői az akkori nemzeti érületnek, kiérezni belőlük a II. József alatti elnyomástól felszabadult, hirtelen feltörő új nacionalizmus hevességét. Az országos felbuzdulást eleven színekkel, pompásan írja le Kazinczy Ferenc, aki a korona tiszteletére sietett Budára s amit látott, érzett, azon frissiben papírra vetette:

„József leküldé koronánkat, a jegygyűrűt a király és nemzet között, Budára, s akkor lobbanánk örömrre. De örömünk sok és szép jelenségei közt valóban olyanok is, melyeken nem lehetne mosolyogni, bár a tisztelet a mosolygást tilthatá (...). A nadrágocskák, hacukák, libernyákok egyszerre tűntek el. Gombkötőink nem győzők verni az aranyzinórt, sujtást, kreppin-rojtokat, paszomántot; s Erdélyben, hol minden aranyfonál elfogyott, Kassáról mene a kalpagrojt és mentekötő s nem postaszekerem, hanem hogy négy nap alatt már vehessék, a leveleket hordó postán. Esztendővel ezelőtt már lehetne látni kurta mentéket; Terézia és József alatt azt térdig érő hosszóságban hordottuk, hogy a frakkhoz és strimpflihez hasonlítson, de most a hosszú menték is eltűntek (...). Lobogott a Zrínyi kucsmája minden fejen, pipacszín posztókból, fekete magyar bárány prémjével, s ennél eszesb fejfedőnk nem lehet, mert legolcsóbb volt s legalkalmasb; lobo-gott a kócsagtoll a nyuszatos kalpagokon, s prémet (ti. bajuszt) növelte szája felett minden.

Az asszonyi nem vetélkedék a miénkkel a nemzetiség külső jelenségei viselésében s a párisi lipántok helyett asszonyosságaink fekete csipkés kontyokat vevének fel, leányaink pártákat s derekaikat vállakba szoriták (...) posztókból varraták zöld mentéjüket, fejér mellé-

nyeiket s veres szoknyáikat s fekete bársony csákócskát nyomtak fejükre. Csak az a hiba volt, hogy kardot is kössenek.”

Kazinczy maga is őrséget állt a Szentkorona mellett. Ott a korona őrszobájában, tele fiatal lelkesedéssel, írta le az előbbieknél is szárnyalóbb sorokat:

„Édes álom-e, vagy valóság, amit látok? Budának utcáin nem az az elaszszonyosodott, elpuhult nép tolong, melyet még tavaly láttam sétálgatni (...). Ime férjfiaink és asszonyaink elhántták a kölcsönzött öltözetet; elállottak a káros idegen szokásoktól! (...) Gyönyörködve beszélnek azon a nyelven, melyen Etele és Etelka beszélt, s nemes

elpirulással vallják meg, hogy megcsalódtak, midőn megromlott ízlésük szebbnek tartotta azt a dörögő zordon nyelvet, (ti. a németet) amely semmire sem alkalmasabb a despotai hideg parancsolásnál. Ó ne háborítsa fel senki boldog elragadtatásomat fagyos okoskodásaival; engedjen szabad folyamatot boldog örvendezésemnek s gyúlassza példám után szívét annak érzésére, amit szívem érez!”

Kazinczy szép leírása is arról tanuskodik, hogy a Szentkorona nemzeti történelmünknek nemcsak beszédes tanúja, hanem annak állandó, cselekvő tényezője.

Sz. J.

Ének Szent István királyról

RÉSZLET EGY 17. SZÁZADI NÉPÉNEKBŐL

*Hatalmas Úr Isten, szerelmes Királyunk,
Áldott Jesus Christus, Mennyei Szent-Urunk:
Fiaid te-hozzád minnyájan folyamunk,
És szívből te-néked Szent Atyánk kiáltunk.*

*Bátorítsad kérünk, mi gyarló sziűnket
Te szent Malasztoddal; testi félelműnket,
Szent akarathoz szabjuk életűnket,
Azért zabolázd-meg feslett erkölcsűnket.*

*Azt mindenek-felett, adgyad örömökben,
Hogy részesülhessünk gyönyörűségben,
Szent István Királlyal te dicsőségben,
Dicsírjünk, és áldgyunk az magas Menyégben.*

*Az kinek ma vagyon Szent innepe napja,
És az Keresztység nagy örömmel áldgya:
Magyar Nemzetségnek ki első Királlyá,
Vala az Christusnak Szentséges szolgálja.*

*Esztergom Várában világira születik,
Szent Albert Püspöktől megkereszteltetik:
Szent István nevére legottan nevezik,
Kiben az Istennek Malasztya lakozik.*

*Attya holta-után, Szent István mely Szentül,
Viselé mindenben magát Istenesül,
Fárada Christusért igen szüntelenül,
Szentnek hivattatnék méltán mindenektül.*

*Utolsó óráján az ő halálának,
Ajánlá Országát az Szűz Máriának:
Viselné gondgyokat meg-tért Magyaroknak,
Esedezték értek áldott Szent Fiának.*

Kájoni: Cationale Catholicum, 1676.

Hírek - események

Vitéz János születésének 580. évfordulójáról emlékezik meg idén Esztergom városa. A tudományok és művészetek nagy mecénása az esztergomi Várhegyen reneszánsz palotát építtetett. A mostani ünnepségek során a Keresztény Múzeum és a Balassi Bálint Múzeum közös kiállításon mutatja be Vitéz János életművét. A Várhegy lejtőjén még ebben az évben elhelyezik egészalakos szobrát és a bazilika altemplomában restaurálják a főpap márvány síremlékét.

A szegedi József Attila Tudományegyetem díszdoktorrá avatta P. dr. Lukács László SJ professzort, a Jézus Társaság római Történeti Intézetének kutatóját. A jezsuita történettudóst, aki a szegedi egyetemen tanult, világszerte a katolikus egyháztörténet, az egyetemes művelődéstörténet és a jezsuita-rend történetének kiemelkedő kutatójaként ismerik.

Farkasfalvy Dénes lett a magyar ciszterciek „Dallasi Miasszonyunk” (Our Lady of Dallas, Texas) apátságának új apátja. Farkasfalvy Dénes Székesfehérvárott született 1936-ban. Pannonhalmán érettségizett, jogot tanult Budapesten, filozófiát és teológiát Rómában.

1961-ben szentelték pappá az ausztriai Lilienfeldben. Egy év múlva doktorált ugyancsak Rómában. Később matematikai diplomát szerzett az USA-ban, majd Rómában és a jeruzsálemi Héber Egyetemen folytatott biblikus tanulmányokat. Tanulmányai és könyvei magyar, francia és angol nyelven jelennek meg. Zsoltároskönyve a kismartoni (Eisenstadt-i) Prugg Verlag-nál 1975-ben, a Breviárium himnuszaiából készült fordításai a budapesti Szent István Társulatnál 1984-ben, Zsolozsmáskönyve a bécsi OMC-nél látott napvilágot. (M. K.)

A Budai várat és Hollókő községet Párizsban felvették az UNESCO nemzetközi listájára, amelyen a világ legértékesebb kulturális és természeti kincseit tartják számon, pillanatnyilag mintegy 300-at (Athéni Akropolisz, Kínai Nagy Fal, Velence, Pisai ferdetorony stb.). Ezzel kapcsolatosan a magyar államnak kötelezettséget kellett vállalnia, hogy a Szabadság-hídtól a Margit-hídig többé nem építenek olyan magas épületeket, mint a mai Duna-parti szállodasor némelyike. Hollókő esetében pedig a régi falut zöld övezettel kell elhatárolni az újonnan épült házaktól.

Szent Imre ereklye Heessenben

A több mint ezeréves Heessen város (Westfália) másfél éve templomot épített a nemzetek barátságának jegyében. Ezt jelképezik a templomban a világ minden részéből küldött vallási vonatkozású emlékek (pl. kövek Szent Péter sírjából, kolostorokból, piramisokból), amelyeket az oltáron, vagy körül a falakon helyeztek el. Ebbe a templomba a magyar primás, Paskai László bíboros, esztergomi érsek Szent Imre ereklyét küldött, amelynek méltó helye az oltár közelében lesz. Az ereklye átadása két napos ünnepséggé bővült. Április 23-án, szombaton a német cserkészek vendégül látták a környékbeli magyar fiatalokat közös játéokra, táborozásra. Másnap, vasárnap de. a zsúfolásig megtelt heesseni templomban a Bochum-Essen-i magyar cserkészek adták át ünnepélyesen a Szent Imre ereklyét. A szentmisén a frankfurti magyar lelkész, P. Matyasovich Henrik tartotta a szentbeszédet. Szentáldozás után Gounod „Ave Maria”-ját és a magyar Szent Imre éneket Münnichné Akontz Ildikó művésznő adta elő. Mise után közös magyar-német műsor következett.

A münsteri missziós értesítőből

„A magyar kereszténység forrásvidéke”

Ezelőtt ötven esztendővel az első szent király halála 900. évfordulójának méltó megünneplésére készült az egész ország. Tehát Veszprém vármegye is. Erről írt Csehi Ferenc főszerkesztő részletes beszámolót 1937. május 22-én a Somlóvidék című hetilapban.

Történeti képbe állítva ismertette, miszerint a törvényhatósági bizottság „a vármegye ősi hagyományainak a szent-istváni keresztény államalkotásához minden más magyar vidéknél szorosabb kapcsolataira emlékezve — kitörő örömmel határozta el, hogy a jubileumi ünnepségekből méltó részét kiveendő a magyar királyi kormányhoz felirattal és követséggel fordul”. A feliratot Jékey Ferenc főispán vezetésével nyújtotta át a vármegye küldöttsége Darányi Kálmán miniszterelnöknek és Hóman Bálint kultuszminiszternek.

A Somlóvidék Bulcsú vezér szállásföldje volt; seregének harcosait — talán éppen a még élő somlóiak, devceseriek őseit — Szent Vikbert Gembloux-i apát 954-ben nagy számban térítette a keresztény hitre. Koppány vezér somogyi hadai meg Somló vidékét pusztítva vonultak Veszprém környékére, hogy megütközzenek István nagyfejedelem seregével. István győzött, s így lett „a veszprémi föld a magyar kereszténység forrásvidéke”. Annál is inkább, mert — írja Csehi Ferenc — „Gizella királynő midőn Veszprémet választotta székhelyéül s a veszprémi apácakolostort avatta missziós munkája középpontjává, a keresztény hittérítés női művének — mely a maga csendes és békés jellegével sokszor hatásosabb — főhelyévé vármegyének székvárosát tette meg.”

Veszprém városa tehát Szent István államalkotó művének nagy tanúja. Amikor a nagy király megdicsőülését ünnepli az ország, lehetetlen megfeledkezni az első magyar királyné szent emlékének ünnepséről, amelynek egyedül Veszprémben lehet országos központja és színhelye.” S így lőn.

J. I.

† Közi Horváth József 1903-1988

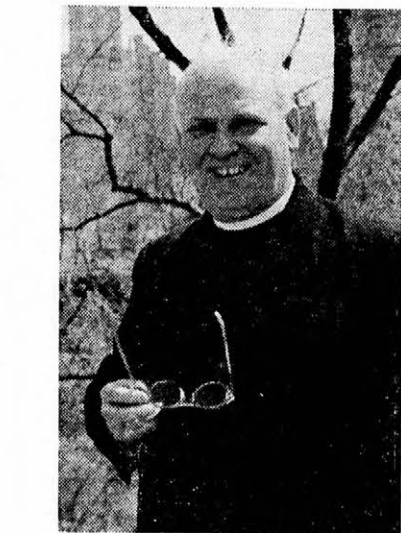
Május 30-án délelőtt helyezték örök nyugalomra Közi Horváth József pápai prelátust München közelében, az Oberhaching-i temető papi kriptájába magyar és német híveinek, paptársainak kíséretében. A gyászmisét a München-Freisingi Érsekség és a Német Karitás Szolgálat képviselőjében Müller prelátus mondta, amelyben meleg hangon emlékezett meg a Szent Rita Otthon lelkesének gazdag és hűséges lelkipásztori szolgálatban töltött életéről. Magyarul dr. Eperjes Ernő, ny. müncheni plébános idézte fel az eltávozott fiatal korának győri emlékeit. A magyar és német nyelvű temetési szertartás keretében Fejős Ottó németországi főlelkész a magyar papság, dr. Vida István az egykori munkásmozgalmi munkatársak és Kovács K. Zoltán a müncheni magyar hívők, tisztelők és volt diákjai nevében tekintett vissza Közi Horváth József közéleti, írói és lelkipásztori életművére.

Úgy ment el az élők sorából, mint ahogy utolsó 25 évében élt, csendesen, szerényen, lelkipásztori szolgálatban készülve a találkozásra Krisztussal. Pedig voltak évek, amikor éppen a hangja, kiváló szónoki képessége jellemezte egyéniségét. Évtizedeken át mozgósította vele előbb a hazai társadalom szociális lelkiismeretét, majd a külföldi magyarság erkölcsi és politikai ellenálló képességét.

A Sopron megyei Agyagos községben, szegény, négy gyermekes földműves családból született 1903. szeptember 25-én. Előbb piarista, majd bencés diák volt. 1927-ben szentelték pappá Győrben. Püspöke 1931-ben a küsszémi prefektusává nevezte ki és rábízta a Káptalan napilapjának, a *Dunántúli Hírlap*nak a szerkesztését. Keze alól került ki az *Igazság* című, elsősorban a szegények gondjaival foglalkozó havi újság is. Írásainak bátor és határozott hangja egyre ismertebbé tette nevét és így nőtt bele mind jelentősebb közéleti szerepébe. Felvirágoztatta a magyar keresztényszocialista mozgalom egyik alapítója, Giesswein Sándor prelátus 1898-ban létesített munkásmozgalmi egyesületét, majd tagja lett a város törvényhatósági bizottságának.

A szociális reformok harcosa

Nagy elődjének példáját követve a mind jobban iparosodó Győr és környéke munkás társadalmi erkölcsi, társadalmi és gazdasági felemelése, a szociális igazságosság és gyökeres társadalmi reformok megvalósítása lett lelkipásztori és közéleti tevékenységének fő mozgató ereje. Az 1935-ben újjászervezett *Katolikus Akció első országos főtittkáraként* írásban és szóban működött közre az ország közvéleményének mozgósításában a szociális elmaradottság megszüntetésére. Együtt küzdött a többi katolikus társadalmi reformmozgalmakkal, elsősorban az *Egyházközségi Munkás-szakosztályokkal* (EMSZO) és a *Magyar Dolgozók Országos Hivatásszervezetével* (HSz). Európai viszonylatban is a legnagyobb példányszámban adta ki XI. Pius pápa nagyjelentőségű, magyarra fordított körlevelét, a szociális reformokat sürgető „*Proletárok megváltása*”-t, a kommunista téveszméket leleplező „*Korunk legnagyobb veszedel-*

mé”-t, valamint a német nácizmus ellen kiadott „*Nemzetiszűnő pogányság*”-ot. Nagy érdemei voltak az 1938-as Szent István jubileumi év és a budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus munkaprogramjának és ünnepségeinek rendezésében.

Sohasem szakadt meg kapcsolata Győr munkástársadalmával sem. 1938-ban *keresztény szociális programmal országgyűlési képviselővé választották* a kormánypart képviselőivel szemben. XII. Pius pápa érdemei elismerésül 1941-ben *pápai kamarássá* nevezte ki. 1944 márciusában *egyedül tiltakozott az országgyűlésben a náci német megszállás ellen*.

De nemcsak az elesettek társadalmi és gazdasági felemeléséért küzdött. Végig vonult életén a fiatal értelmiség vallás-erkölcsi és világnézeti nevelésének szolgálata is. 1929 és 31 között a soproni Szent Imre Kollégium tanulmányi felügyelője volt, a 40-es évek első felében a budai Szent Imre Kollégium prefektusa, 1945-ben rövid ideig igazgatója lett. A későbbi években is feladatának tartotta a felnövő nemzedék nevelését.

Töretlenül tovább az emigrációban

Az erősödő kommunista rendőrhatósági befolyás elől 16 hónapi bujdosás után 1947 elején menekült külföldre. Emigráns életét Innsbruckban a tiroli magyar menekültek lelkipásztori gondozásával kezdte, majd Párizsban életre hívta a *külföldi magyarság keresztény és demokratikus mozgalomát*. Ennek lett politikai szószólója a New York-i Ma-

gyar Nemzeti Bizottmányban, valamint számos nemzetközi fórumon.

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc leverése után sem vesztette el jövőbe vetett hitét. Előbb az európai keresztény magyar közvélemény nevében folytatta közéleti tevékenységét, majd figyelme mindinkább lelkipásztori és írói hivatása felé fordult. 1957 és 65 között ismét magyar egyetemisták nevelésével foglalkozik Münchenben a kelet-közép-európai katolikus diákokon, a *Paulinum* vezetőjeként. Brannenburgban értelmiségi lelkigyakorlatokat indít, amelyek sorozata ma is folytatódik a München-Freising-i egyházmegye lelkigyakorlatos házában.

Az érsekség 1965-ben nevezte ki az idős betegek Oberhaching-i *Szent Rita Otthonának* lelkészévé, ahol 23 éven át nagy odaadással látta el feladatát a soproni Isteni Megváltó Lányai szerzetesrend nővéreivel együtt. Számátalan előadás, tanulmány, cikk, különkiadvány és könyv tanúskodik megalkuvást nem ismerő hivatástudatáról. A külföldi keresztény szellemű újságok, köztük az *Életünk* hasábjain ismételtelen felidézte Szent István királyunk szellemi hagyatékát, Szent Erzsébet tiszteletét és a

magyar-bajor történelmi kapcsolatok emlékeit, számos esetben eredeti kutatások alapján. Csendes visszavonultságban szorgalmasan dolgozott Apor Vilmos, a vértanú győri püspök két kiadást is megért életrajzán és megörökítette Mindszenty József bíboros primás tanítását és életáldozatát számos cikkben, tanulmányban és öt nyelven megjelent életrajzi munkájában. Az *Életünk* júniusi száma közölte visszaemlékezését a budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusról. (Befejező része mostani számunkban.) *Ez volt utolsó írása*, amelyet nagy betegen, tolszékben ülve, de mindvégig friss szellemének utolsó összeszedettségével írt, annak világos tudatában, hogy betegsége egyre közelebb viszi az Örök Hazához.

Közi Horváth József halálával a 30-as évek közepével kezdődő hazai katolikus reformkorszak erkölcsi, szociális és politikai megújulást sürgető *nagy nemzedékének egyik iránymutató egyénisége* távozott sorainkból 85 éves korában. Annak reménykedő tudatában őrizzük emlékét, hogy hosszú és termékeny életének természetfölötti síkján, a Gondviselés színelátásában tovább dolgozik országunk és egyházunk sorsának jobbrafordulásáért.

Kovács K. Zoltán

Hírek - események

A Vatikánban II. János Pál pápa május 28-án titkos konzisztóriumot tartott. A bíborosok ülésén bíborossá avatott 25 főpapot, köztük Paskai László esztergomi érseket, Magyarország primását.

Hans Urs von Balthasar, századunk egyik legnagyobb katolikus hittudósa, június 25-én, 82 éves korában Bazelben elhunyt. Balthasart a pápa érdemei elismerésül bíborossá nevezte ki és június 28-án kellett volna átvennie a bíborosi kinevezési okmányt. Balthasar anyai ágon magyar származású, Apor Vilmos, a vértanú győri püspök unokafivére volt.

A *Genfi Nemzetközi Könyv- és Sajtókiállítás* (május 11 és 15 között) Nagydíját („*Grand Prix Jean-Jacques Rousseau 1988*”) *Lustiger párizsi érsek* nyerte el „*Le choix de Dieu*” (Isten választása) c. könyvével. A kiállításon az *emigrációs magyar irodalmat a Genfi Magyar Club és a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör közösen mutatta be.*

Az Eisenstadt-i / Kismarton-i egyházmegyei bíróság ünnepélyes ülés keretében befejezte az „*Isten szolgája dr. Batthyány-Strattmann László hősies érettségére vonatkozó tanúkihallgatásokat*. A per anyagát, beleértve a szombathelyi anyagot is, *László István püspök, a per hivatalos actora*, fölterjesztette a vatikáni Szenttéavatási Kongregációhoz. László püspök az említett ülésen annak az óhajának adott kifejezést, hogy a magyar és a burgelendi egyház minél hamarabb a boldogok sorában tisztelhesse a „szegények orvosát”.

A *szülészeti orvostudomány 11. európai kongresszusának* 1300 résztvevője előtt *mondott beszédében a Szentatya arra buzdította az orvosokat, hogy őrizzék meg érintetlenül orvosi tevékenységüket bizonyos társadalmi és ideológiai nyomásoktól. Ne engedjenek a kísértésnek, amely az új technológiákkal való visszaélésekre csábít. Az orvosi éthosz az emberiség hosszú hagyományából táplálkozik. Igazodjanak mindig az erkölcsi normákhoz és a Teremtő atyai*

akaratahoz *Erkölcseleg tilos a magzatokon végzett kísérletezés. Az életet tisztelni kell minden szakaszában. Az élet szent és bizonyos deformálódás sem indokolhatja a magzat vagy a csecsemő halálra ítéletét.* (M. K.)

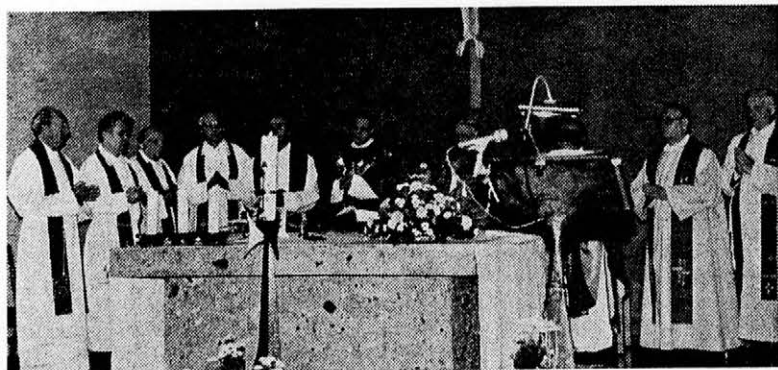
Becslések szerint az Ukrán Szovjet Köztársaságban 35 millió ukrán él, ebből 5 millió a katolikus. Jóllehet 1946-ban Sztálin rendeletére hivatalosan megszűnt a katolikus ukrán egyház, ennek ellenére még kb. 13 ukrán katolikus püspök és mintegy ezer pap él Ukrajnában. A külföldön szétszórt 2 millió ukránnak 20 püspöke és ezer papja van. Főpásztoruk Lubaczyski bíboros, Lwów-i (Lembergi) főérsek.

Magyarországon az alkohol- és idegrendszerekben nyílvántartott alkoholisták száma gyorsan emelkedik. 1970-ben 39 ezer, 1980-ban 50 ezer, 1985-ben 65 ezer alkoholbeteget regisztráltak. Alkoholis májzsugorban 1980-ban 1550-en, 1985-ben már háromezren haltak meg.

Zaire afrikai állam 30 millió lakosságában csupán 10 ezerre tehető az európaiak, többségükben belgák száma. Viszont a zairei katolikus egyház *Afrika legnépesebb keresztény közössége*, jóllehet alig több mint egyszázados múltra tekinthet vissza. A katolikusok 1920-ban még nem érték el az összlakosság 5 %-át sem, 1985-ben már 48 %-ot képviselnek. A nagyobb városokban számuk arányuk a 70 %-ot is meghaladja. *A püspöki kar teljes egészében bennszülött főpapokból áll.* Az egyházmegyei papság, a szerzetesek és szerzetesnők száma *állandóan növekszik.* Kinshasa, a főváros katolikus teológiai fakultásán 1985-ben 400 növendék tanult.

Új törvényt kíván Gorbacsov szovjet pártfőtittkár életbe léptetni a vallás- szabadságot és a lelkiismereti szabadságot illetően. A világháború óta első ízben történt, hogy egy pártfőtittkár megbeszélést folytatott az orosz ortodox egyház vezetőivel. Gorbacsov kijelentette: „A vallásos hívők szovjet polgárok, munkások és hazafiak, akiknek jogukban áll kifejezni saját meggyőződésüket.”

A PAPSÁG A GYÁSZSZERTARTÁSON

A képen balról jobbra: Pfr. Sanftl, dr. Cserháti Ferenc, v. Kölley György, Fejős Ottó főlelkész, Pfr. Kanzler, dr. Frank Miklós, Franz Müller prelátus, dr. Eperjes Ernő (a pult mögött), Balogh Vince és Dekan Schmid

Mint főpásztoruk álltam melléjük

PRÁGAI BESZÉLGETÉS TOMASEK BÍBOROSSAL

Aki Prágában jár és kiér a házak közül a Moldva-folyó partjára, annak tekintetét először a Károly-híd felett magasodó, a Szent Vitus székesegyházzal koronázott Hradcsin vonzza magához. A Szent Vitus a prágai érsekek főtemploma, mellette a királyi vár pedig a cseh és az európai történelem jelentős eseményeinek színhelye. Itt a várdombon, a történelmi levegőt árasztó épületek egyikében él František Tomasek bíboros-érsek, a csehek 89 éves metropolitája. Hivatali szobájában beszélgettem vele hosszú és nehéz életútjáról, valamint a rábízott egyház sajátos helyzetéről. A háború utáni időkről a következőket mondta el:

1949-ben születtek meg az egyházza vonatkozó állami törvények, melyeket azonban nem előzte meg az állam és az egyház közötti tárgyalás. Ezzel az egyházat „államosították”. Ennek következtében az elmúlt évtizedekben meglehetősen alárendelt helyzetben éltünk. Csak az működhet papként, akinek erre az állam engedélyt ad. A szemináriumba jelentkezőknek csak mintegy fele kapja meg ezt az engedélyt. A püspökökkel is hasonló a helyzet.

Az elmúlt időben többször olvashattunk a katolikus sajtóban a *Pacem in terris* nevű papi csoportról, mely a Szentszék bírálatát váltotta ki. Milyen szerepet tölt be ez a csoport az itteni egyházi életben?

Ezt a csoportot a Szentszék 1982-ben helyezte tilalom alá. Papi csoportok az első köztársaság idején is voltak nálunk, ezek azonban a papság problémáival és egyházi kérdésekkel foglalkoztak. A *Pacem in terris* nem ezt tekinteti feladatának, hanem olyan társadalmi kérdésekhez való hozzászólást, mely nem az egyház feladata. A II. vatikáni zsinat egyértelmű tanítást ad arról, hogy mi a papok és mi a világiak feladata az egyházban.

Néhány éve egy szlovákiai magyar paptól hallottam, hogy a 60-as évek végén működött itt egy „Zsinati Megújulás” (Koncilián obnova) nevű mozgalom, melyet Ön irányított. Milyen tevékenységet végeztek akkor?

A mozgalom célja a II. vatikáni zsinat által hozott változások csehszlovákiai megvalósítása volt. Ezekből azonban csak minimális eredmények valósultak meg. A 70-es években sajnos nem élhetett tovább a mozgalom.

Az idején esztendő jelentős eseménye egy 31 pontból álló petíció, mely az egyház helyzetének normalizálását szeretné elérni. Ezt Ön mint első aláíró támogatja és egy levelében is a kezdeményezők mellé állt. Ez azért is jelentős, mert vannak, akik ún. „illegális egyház” akciójáról beszélnek. Beszélgetésünk elején említette, hogy a felvetett kérdésekről tárgyalások kezdődtek a felek között, tehát az „akció” még nincs lezárva. Mi az, amit a jelenlegi helyzetben el tud mondani a magyar katolikus olvasóknak?

A petíciót morvaországi világi hívők kezdeményezték, akik a katolikus egyház tagjai. Én mint főpásztoruk álltam melléjük. Eddig semmilyen hivatalos

válasz nem volt a kérdésekre, helyi szinten azonban voltak beavatkozások. Ide a hivatalomba a mai napig (április 15-ig) 450 ezer csatlakozó aláírás érkezett az ország minden részéből. Az egyház 99 %-át világiak alkotják, ezért fontosnak kell tartani a kezdeményezésüket. A tavalyi szinódus éppen a világiaknak az egyházban betöltött szerepét vizsgálta, közvetve talán ennek is hatása volt a kezdeményezőkre. A petíció pontjai a katolikus egyház álláspontját fejezik ki.

Miben látja az állam és az egyház közötti feszültségek okát?

Minden feszültség abból származik, hogy az állam úgy kezel bennünket, mintha az egyház, állami egyház volna. Mintha nem akarnák tudomásul venni, hogy a katolikus egyház feje a római pápa.

Milyen kapcsolatai vannak érsek úrnak a világegyház távolabbi részeivel? És vannak-e magyar kapcsolatai?

Utazni sajnos életkorom és elfoglaltságom miatt csak Rómába tudok, ahová hivatalos ügyek szólítanak. Nincs sem segédpüspököm, sem titkárom, így magam intézem az érsekség adminisztratív munkájának jelentős részét. Ebben csak az a pap segít, akivel az előszobában találkozott. Ő a város egyik plébániájáról jár fel szabadidejében. Ami kapcsolatomban van, az a római központot leszámítva, néhány szomszédos ország püspökeinek, közöttük a berlini Meisner bíborosnak a látogatásaira korlátozódik. Magyar püspökkel még csak Rómában találkoztam. Utoljára egyébként 1938-ban jártam Magyarországon, az akkori eucharisztikus világkongresszuson. Érzem a magyar egyház szolidaritását és örülnék onnan jött látogatóknak is.

Üzenetét odahaza nem fogom elhallgatni. Köszönöm a beszélgetést.

„Dicsértessék a Jézus Krisztus” — mondja magyarul a búcsúzó szavakat a bíboros.

Virt László

EGY MONDATBAN

● Az osztrák pénzverde II. János Pál pápa látogatása alkalmából 500 schillinges ezüst érmét bocsátott forgalomba.

● A budapesti belvárosi főplébánián KALOT emlékkiállítás nyílt meg, amely bemutatja a volt katolikus népfőiskolák működését.

● A szabad magyarság tüntetést rendezett május 8-án a bonni román követség előtt. Ez alkalommal tiltakoztak Ceausescu kisebbségi népiért politikája és a 8000, főként magyar lakosságú faluk felszámolása ellen.

● A német püspöki kar az „Engelwerk” (Angyalok Műve) elnevezésű egyházi csoportoktól megvonta a működési engedélyt Németországban, mint hogy — a megokolás szerint — a csoportosulás filozófiai felépítése gnosztikus és kaballisztikus vonásokat mutat és eltávolodik az egyház tanításától.

● A Vatikáni Titkos Levéltárban — amely elsőrangú forrásanyagot nyújt nemcsak a vallás- és diplomácia-, hanem a társadalom- és művelődéstörténetre vonatkozóan is — jelenleg az 1922-ig terjedő időszak kutatható.

● Kilian Knörl „Mariahilli misszionárius” atyát Szimbabwében agyonlőtték missziós állomásán.

Regensburgi magyarok között

Május elsején érkezünk Regensburgba, éppen az ott vasárnapként negyed tizenegykor kezdődő magyarok miséjére. A magyar katolikusok németországi főlelkészét, Fejős Ottót és a társaságában érkező Sárkány Józsefet a misére igyekvő helybeli és a környező községekből beutazó magyarok üdvözlötték barátságosan, valamint a tudósítót is, aki a két papot elkísérte.

Huszár József — egykori újpesti szabómester, mesterségét folytató régi regensburgi magyar —, úgyszintén mint a katolikus magyarok gyülekezetének vezetőjéül elfogadott, önkéntes egyházi aktivista, mutatta be a misére igyekvők legtöbbszörét. Barátságos üdvözlések, tiszta magyar kiejtés, családi légkör. Megérkezett dr. Tölgyes Lajos, a miséző pap, a lelkipásztor. Erdélyből települt át még a 2. világháború után német földre s itt jó 30 éve látja el a hívek lelki istápolását. Kölcsönös bemutatás, bemutatkozás, rövid eszmecsere után mindannyian a misére mentünk. Szerény, hűvös és régi kis kápolna a hatalmas történelmi levegőt árasztó dóm hátsó bejáratánál. A misére látogatók száma nem nagy, de a misén szépen, jól intonáltan és jól érthetően hangzik az ének, szívből fakadóan, mint az imádságok. A soronkövetkező énekek számát Huszár úr hangos szóval jelzi. A harmóniumon Kapitány Mária kíséri az énekeket, látszik, összeszoktak az alkalmi kántor és az állandó „kórus”.

Szentbeszéd nincs, csak az evangélium szavait olvassa csendesen a 80. esztendejéhez közeledő Tölgyes Lajos. Búcsúzókat is már ezek a misék, nyugalmába vonulni készül a tisztelendő úr, váltás kell Regensburg és környéke egyházközségei részére. Tudja ezt a pap, a hívek és az illetékes egyházi vezetők egyaránt. Sárkány András Józsefet ezért hozta el bemutatni Fejős Ottó főlelkész.

A magyarok miséje után került sor a közvetlenebb beszélgetésre. Közel a dómhoz található a Petershof nevű vendéglő, ahol otthonosan foglalnak helyet a gyülekezet tagjai. Barátságos, külön terem, színhelye a magyarok — általában — havonta ismétlődő összejövete-

leinek, alkalmas keret a hitélet folytatását jelentő dolgok átgondolására is.

Tölgyes Lajos szól először híveihez, életéről is említ néhány epizódot, talán többek számára új, a papról ritkán jut eszünkbe, ő neki is lehet magánélete. Említi Erdélyt, ahol felnőtt és pappá szentelték, Márton Áron püspököt, akire pár hete emlékeztünk egy róla szóló eseményjáték kapcsán, és értékeli a békeséget, mint az egyik legfontosabbat a hívők és nem hívők életében egyaránt.

Sárkány József is beszél önmagáról. 8 éve érkezett Magyarországról Nyugat-Európába, szerzetesrendi pap, akinek otthon — rendhez tartozása miatt — csak mellőzöttségben volt része. Jelenleg Belgiumban él, onnét költözne át ide Regensburgba, azaz, hogy oda, ahol elszállásolása megoldható. A kérdés nem lényegtelen, azonban egyelőre nyitott.

A regensburgi érseki vikárius a státus betöltéséhez szükséges havi javadalmazást megígérte; fél egyházi státus utáni fizetés tehát volna, ám a többi feltétel még rendezésre vár.

Itt, ebben a körzetben mintegy 500 magyar él, megbízható számot senki sem tud. Nehezíti a magyar lelkészek tevékenységének németországi elismerését, hogy sok itt élő magyar, mint német állampolgár van nyilvántartva, s így ők a német egyházközségek tagjai. A működő magyar gyülekezetek ezért is kell, hogy minél többször hallassák hangjukat, tudassák az egyházi vezetéssel: élnek, léteznek.

Szép Zoltán

GYŰJTÉS

AZ ERDÉLYI MENEKÜLTEKNEK

Elsősorban az erdélyi származású orvosokhoz és jobbmódú honfitársainkhoz fordulunk a Magyarországra menekült és még Erdélyben élő magyar testvéreink megsegítésére. Gyűjtést indítunk, amelyet a megbízható és nemzetközileg ismert egyházi szervezet, a „Speckpáter” segélyszervezete közvetlenül juttat el a rászorulókhöz. Az adományokat e g é s z E u r ó p á b ó l a következő csekszámlára kérjük befizetni: Kirche im Not Ostpriesterhilfe Deutschland e.V. — Ungarnhilfe - Siebenbürgen —, Postgiroamt München, Konto - Nr.: 3481 45-809, — BLZ 700 100 80.

Az „Ungarnhilfe - Siebenbürgen” megjelölés feltétlenül szükséges, így nem lehet a befizetett összeget más célra felhasználni!

KÖZGYŰLÉS INNSBRUCKBAN

Innsbruckban a „Magyar Diákokthoz Egyesület” — „Verein Ungarisches Jugendheim” közgyűlése módosította az Egyesület nevét. Hivatalosan ezentúl Verein Ungarisches Jugendheim und Kulturzentrum, Innsbruck a neve.

A közgyűlésen esedékes volt az új elnök és az új választmány megválasztása. Az egyesület elnöke lett dr. Szentkereszt György, nyug. takarékpénztári igazgató. Alelnök maradt Msgr. dr. Gróh Béla, aki továbbra is a Mindszenty Kollegium, tehát a diákokthoz és kulturcentrum igazgatója. Pénztáros dr. Szabados Péter geológus és építészmérnök. Titkár, illetőleg jegyzőkönyvvezető dr. Meleghy Tamás egyetemi tanársegéd. A választmányi tagságukat megtartották továbbra is: Dr. Hofrat Inama Sternegg és dr. Fejes János. Pénztári ellenőr: Dr. Friedrich Reitlinger gyárigazgató és dr. Fejes Jánosné banktisztviselő.

Esztergomban, első királyaink székelyén folytatják a Várhegy rekonstrukcióját, így a középkori királyi palota feltárását. Rendbe hozzák a koraközépkori várfalakat s eredeti formájában kívánják rekonstruálni Vitéz János egykor messze földön híres függőkertjeit.

* Az interjú, — amely teljes egészében a Katolikus Szemle legutóbbi számában jelent meg — még a Csehszlovákia és a Vatikán közti megállapodás előtt készült. Azóta Jan Lebedát és Antonin Liskát a prágai katolikus főegyházmegegye segédpüspökévé, Jan Sokolt a nagyszombati egyházmegye apostoli kormányzójává nevezték ki.

Az élet könyvéből

AUSZTRIA

Innsbruck: az utóbbi időben Tirolban az örökkévalóságba költözött testvéreink névsora az elhalálozás sorrendjében: **vitéz Benkő Béláné**, szül. **Jakab Irén**, elhunyt 91 éves korában Absamban; — **vitéz Benkő Béla**, m. kir. vezérőrnagy, sz. k. a Vitézi Szék törzskapitánya, 96 éves korában, Tirolban, a Hall-i temetőben nyugszik, az innsbrucki magyar egyetemisták támogatója; — **Szauter László**, zenetanár, a budapesti opera és Innsbruckban a városi szimfónikus zenekar tagja, 82 éves korában halt meg, Innsbruckban a Pradl-i temetőben nyugszik; — **Gombocz József**, asztalosmester, élt 53 évet, a Hall-i temetőben helyezték örök nyugalomra; — **Csonka József**, Sárovarótt született, Innsbruckban városi kertész lett, minden magyar misén résztvevő feleségével, Margitkával, 79 éves korában, Hamvait kívánására Sárovarótt helyezték örök nyugalomra; — **Dr. Pintér Magda**, szül. **Massány**, Innsbruckban 81 éves korában temették el; — **Cserhalmi Lajos**, m. kir. százados, élt 67 évet, Salzburgban a városi nagyetetőben nyugszik; — **Romhányi Árpád**, gimnáziumi tanár és a volt innsbrucki magyar iskola igazgatója, a magyar tanuló ifjúság fáradhatatlan és áldozatkész oktatója és keresztény magyar nemzeti szellemű nevelője. Bölcsője Nyírány ringott és Komáromban tanított a bencés gimnáziumban, nyugdíjazása után az innsbrucki Népfőiskolán tanította a magyar nyelvet és irodalmat. 94 éves korában, volt diákjai és tanártársai nagy részvételével temették el Innsbruckban a Pradl-i temetőben; — **Dr. Ilyés Károly**, Kolozsvár város főispáni titkára volt, ősi erdélyi család sarja. 1958-ban Innsbruckban megalapította a Tirol Magyarok Egyesületét, mint csúszervezetet a magyar összefogás szellemében. 73 éves korában Bécsben temették el; — **Iaszkári báró Braunecker Antal**, volt országgyűlési képviselő, a behívott 44 erdélyi képviselő egyik érdemes tagja. Mindenhol és mindvégig önzetlen szeretettel szolgált magyar népünk ügyét. Innsbruckban 84. életévében halt meg és a Pradl-i temetőben nyugszik; — **Szabó Imre** kántor tanító, Innsbruckban is, a Szent János templomban, a magyar miséken hosszú éveken át orgonált és énekelte Isten nagyobb dicsőségére és a lelkek javára. Élt 78 évet; — **Fazekas Ilona**, szül. **Inámi Bolgár**, férjének Fazekas Emilnek a sírjában helyezték örök nyugalomra 76 éves korában. Innsbruckban, a Pradl-i temetőben, Németh Károlyt és feleségét Jolántát nagy köszönet illeti meg, mivel „Cini néni” hosszú éveken át önzetlenül ápolták elesettségében. — Legyenek boldogok Nálad Urunk az örökkévalóságban!

A keresztiség szentségében az újjászülés kegyelmében részesültek: **Zombori Szeverin István**, Z. György és Dalila harmadik fia és **Csermák Enikő**, Cs. Zsolt és Zsuzsanna leánya.

Linz: Elhunyt **Kiss-Szabó István** honfitársunk (4730 Waizenkirchen). Vak testvérünk nehéz keresztet hordozott. Állandó sötétség vette körül. Emellett el kellett viselnie a menekültsors nehézségeit és a szívtelen emberek is sok bosszúságot okoztak neki. De csak kívül volt sötét. Lelkében a hit világított, és hűsége hitvese a megkönnyítette golgotás útját. Meggyőződése, hogy ott van már abban az égi Jeruzsálemben, amelyről a Szentírás így tanít: „A városnak nincs szűksége sem napvilágra, sem holdsugárra: Isten dicsősége világítja meg, fénye pedig a Bányák” (Jel 21,23). A világtalannak sötétsége végképpen eloszlott; — Elhunyt **Kaiser Mihály** honfitársunk (Wacholderweg 1). A linzi magyarság közszeretnek örvendő tagja volt.

BELGIUM

Halálozás: **Gent-ben Bálázy Teréz** — Duverger József egyetemi tanár özvegye, életének 89. évében. A magyarok jövendője és összetartója volt hosszú éveken át Gentben. Gyermekei, unokái, dédunokái gyászában a magyarság is osztozik. (Gent-Bx.)
Keresztelők: **Parotte Kevin**, Jean Marie és Somorjai Erzsike fia Verviers-ben; — **Markó Sandy**, József és Pascale Verdoux leánya Wavreben; — **Fuchs Yannic**, Jean Pierre és Linda Maas fia. Luxemburgban; — **Cziglányi Mátyás** és **Sebestyén**, Michel és Josephine Marano ikergyermekei Luxemburgban; — **Kovács Jean Alexis**, József és Suzanne Nizette fia, Grace-Hollogne-ban; — **Stefán Michael**, László és Manuele Rosias fia Heure le Romain-ban;

A KATOLIKUS SZEMLE ÚJ CÍME

A Katolikus Szemle szerkesztőségének és kiadóhivatalának a címe megváltozott. Az Actio Catholica Hungarorum in Exteris irodája megszűnt. Új címe: COLLEGIO S. ANSELMO, c/o G. BÉKÉS Piazza Cavalieri di Malta, 5, I-00153 Roma

MAGYARORSZÁGRÓL ÍRÁK

Köszönjük a lapot, sok kegyelmet és szép eredményt a külföldi magyarság lelki fel-emelése és az összetartozás erősítése terén. Kiváló tisztelettel, egy Hittudományi Főiskola papnövendékei.

— **Porrovecchio Lina**, Angelo és Kovács Klára leánya, Verviers-ben; — **Angyal Kris**, Zoltán és Gelencsér Éva fia, Winslag-ban; — **Csikvár William**, István és Marie-Anne Pousset fia, Heure le Romain-ben. — Isten áldása kísérje őket életútjukon!

Házasságot kötöttek: **Pozsgai Margit** és **Michel Leenen**, Genk-ben; — **Szentpétery István** és **Szikora Kati** Bruxelles-ben. — Eljenek boldogan!

Halottaink: **Szűcs Géza**, Csordás Mária férje, 56 évesen, Houthalen-ban; — **Tóth János**, 68 éves korában, Eisdenben; — **Kovács Sándor**, Godelieve Reygterts férje, 65 évesen Molban; — **Frick Ferenc**, Thomas Katalin férje, 74 éves korában, Villers le T.; — **Pista Péter**, 70 évesen, Grace-Hollogne-ban; — **Kovács Ignác**, Bártfay Ilona férje, 65 évesen, Jumet-ben. — Adj Uram örök nyugalmat nekik. Nyugodjanak békében!

FRANCIAORSZÁG

Párizs: **Keresztelők:** **Adorian Vincent Michael László**, Philippe és Winkler Judit fiát május 22-én keresztelték; — **Olasz Virgil**, Ferenc és Michel Françoise fiát május 29-én; — **Palásti Anita**, István és dr. Schmiedegg Zsuzsa leányát május 29-én keresztelték. — Kívánunk a szülőknek sok örömet gyermekeikkel és a gyermekeknek a jó Isten áldását életükre.

Elsőáldozók: **Párizsban** az elsőáldozáshoz járultak: **Jankovics Krisztina**, **Jankovics Ilona**, **Olasz Virgil** és **Palásti Anita**.

NÉMETORSZÁG

Hamm: 1988. május 17-én elhunyt **Máté Ferenc**. Gyászolják családjá és barátai. Temetése május 21-én volt a Sankt Paulus templomban, Hamm városában. — Nyugodjék békében és az örök világosság fényeskedjék neki.

Mannheim: **Házasság:** **Mike McGinn** és **Darázs Erika** június 10-én az Ettal-i kolostortemplomban szentségi házasságot kötött. Szívük szeretetére kért istenáldás legyen záloga tartós boldogságuknak és erőforrásuk a közös életükön.

Halálozás: **Szikszay Ágota**, életének 93. évében Mannheimben elhunyt. A Maria Frieden öregetthonban töltötte utolsó éveit s részesült gondos ápolásban, amikor már magatehetlenné vált. 1988. május 27-én temették a foltámadás reményében, mert egész életében hívő és imádságos lélek volt.

München: **Halottaink:** **Hartmann Ilona**, 76 éves korában elhunyt. 1988. január 14-én a Waldfriedhof új részében temették. — **Leithold József** május 21-én elhunyt. Temetése május 26-án a Nordfriedhofban.

A keresztiség szentségében részesültek: **Müller Christoph**, Müller Imre és Kulcsár Ágnes fia április 9-én; — **Kárpáti Christian**, Kárpáti István és Simonyi Klára fia, április 4-én; — **Szabó Alexandra Margit**, Szabó Gyula és Kiszály Mária leánya, április 4-én; — **Lanczinger Géza**, Lanczinger Géza és Székely Mária fia, április 16-án; — **Géra Bernadett**, Géra Nándor és Száll Erzsébet leánya, május 5-én; — **Tarjányi Ernesztine**, Tarjányi László József és Kürti Margit leánya, május 23-án, a Damenstift templomban.

Elsőáldozók: 1988. május 15-én a Damenstift templomban: **Agárdi Éva**, **Barta Éva** és **Nóra**, **Pajor Noémi** és **Tímea**, **Szántó Gabriella** és **Krisztina**, **Ilkei Enikő**, **Hegyí Gergő** és **Zarka Attila**.

Házasságkötés: **Szántó József** és **Hargitai Gabriella** április 20-án; — **Bogdán József** és **Ihász Éva**, június 5-én.

SvÁJC

Bern: **Halottaink:** **Poigár Katalin** április 29-én; **Hernádi Júlia** május 29-én; **Baka Mária** május 30-án. Mindhárman a berni magyar szentmisék rendszeres látogatói voltak. Nem csak a családjuk, hanem a magyar templomi közösség számára is nagy veszteség haláluk. Kati néni és Baka néni imádságos élete és családjuk iránti hűsége, szolgáló szeretetük példaként ragyog előttünk. Julika volt csecsemő korától kezdve szentmisénk napsugara. Az első kicsi ártatlan gyermek, akit nehezen adtuk oda a Mennyei Atyának, akit kiválasztott magának, s 3 és fél év alatt szentté tette.

Bielben június 3-án temették **Kapás Istvánt**.
Ótthoni rokonaink közül: **Galambos István** édesapja halt meg május elején Magyarországon. Június 5-én ajánlottuk fel érte a berni szentmisét. — **Baka néni**ért június 12-én mutatunk be szentmisét. Május végén halt meg Jugoszláviában **Mészáros Ferenc** édesapja, **Mészáros Mátyás**. A június 19-i szentmisét ajánlottuk fel érte.

E sok haláleset ajkunkra fagyasztotta a mosolyt. Figyelmeztetnek bennünket, hogy az Úr szeretete nem gyerekjáték. Oda kell adni neki szereteteinket is, de még inkább magunkat — már orvosi halálunk előtt — tetteinket, szavainkat, ha övéi akarunk lenni, s vele együtt résztvenni az ő örök, zavartalan, szent, ujjongó mennyegzőjén. Ennek előképe, begyakorlása a földön a szentmise áldozat, s ennek begyakorlása, erre való felkészülés kell legyen egész életünk. Ha a Mi Atyánkat komolyan vesszük, ennek örülnék megholtjaink, s akkor nem lesz ajkunkon üres a fohász: Uram, adj nekik örök nyugalmat!

Magyarok Passauban

Első királynénk, bajor Gizella, az idén, május utolsó vasárnapján másfélezer magyart vonzott Passau városába. Ebben az ősi városban nyugszik Szent István felesége és a Szent István jubileumi év megünneplése adott alkalmat a passzaui zárandoklatra.

Gizella királyné sírköve Passauban, a Niedernburgi kolostor templomában. 11. század második fele

A zárandoklatot vezető esztergomi érsekkel, Paskai Lászlóval együtt hosszú ünnepélyes menetben vonult fel a magyar papság, amelyben a határon inneni és túli magyarság egyaránt képviseltette magát. A ragyogóan kivilágított barokk dóm megtelt a magyar zárandokkal és a világhírű orgona hangjai mellett felzendült az ének: „Isten, hazánkért térdelünk elődbe...”

A közös, egyszerű zárandok ebéd u-

tán a Nibelungen csarnok nagy dísztermében gyűlt össze az ünneplő közönség, ahol August Leidl, a passzau egyetem tanára tartott előadást „A passzau püspökség szerepe a magyar kereszténység történelmében” címmel. Előadása gazdagon illusztrálta, mennyi szál fűzi ezt a Duna-menti várost hazánkhoz.

Az ünnepség után került sor Gizella királyné sírjának meglátogatására. Gizella, mint tudjuk, István király halála után elhagyta az országot, és az itteni apácakolostorba vonult és mint a kolostor apátnője fejezte be életét. Sír-kövét mindig díszítik nemzetiszínű szalaggal ékesített koszorúk.

Passauban, a zárandoklat napján hozták nyilvánosságra Paskai László esztergomi érsek bíborosi kinevezését.

(—)

... Virágos kert vala
Híres Pannonia,
Mely kertet öntözé
Híven Szűz Mária.

Kertésze e kertnek
István király vala,
Be megsötétedett
Örvendetes napja.

Előtted könyörgünk,
Bús magyar fiad,
Hozzád fohászokunk,
Árva maradékid.

Tekints István király
Szomorú hazádra,
Fordítsd szemeidet
Régi országodra...

(Az „Ah hol vagy magyarok“ kezdetű régi népkénekből)

H I R D E T É S E K

Kanadai kivándorlók figyelmébe! Horizontális esztergályos szakembert többéves gyakorlattal felveszünk. Jelentkezés életrajzzal és fényképpel az alábbi címen: PATHEX International Ltd., 74 Railside Road, Don Mills, Ontario, Canada M3A 1A3.

Franciaországban — rendezett körülmények között élő magyar család, 5 gyermekkel — keresi hasonló magyar család ismeretségét, gyermekeik angol és német nyelvgyakorlás szempontjából, csere-vakáció lehetőségét. „Megbízhatók” jellegre.

Balatonyörökön panoráma kilátással központifűtéses nyaraló/lakóház eladó. 200 m² lakóterületű; 2 hall, 7 hálószoba, 1 fürdőszoba, 1 zuhanyozó, 3 WC, 2 konyha és 1 tároló. Penzióknak is alkalmas. Irányár: 10 millió Ft. Keszthelyi Vilmos, Eötvös u. 112, H-8313 Balatonyörök, Ungarn.

Keresés: **Iluška Ehrenberger** (Csepel, Pesterzsébet) keresi a régi barátokat, ismerősöket. Cím: Zombory Zsolt, Wolfinger Str. 2, D-8397 Pocking.

NÖGYÓGYÁSZATI RENDELŐM
augusztus 1-től augusztus 15-ig
szabadság miatt zárva.
dr. (Univ. Novi Sad) **Eszter Zoltán**
Sendlinger-Tor-Platz 8,
8000 München 2, ☎ 55 44 00

Marie-Claire Delavalle 38 ans recherche son père Joseph Szabo 65 ans qui a séjourné à Roubaix (Département du Nord de la France) de 1949 à 1952 environ. Si vous êtes concernés ou si vous pouvez fournir des renseignements veuillez écrire au journal qui transmettra.

TANÁCSADÁSSAL ÉS HITELES HIVATALOS FORDÍTÁSSAL

állunk magasszakképzett szakértői konziliumunkkal az Ön szolgálatában: németesítési, állampolgársági, menekültügyi és más kérdésekben, illetve kivonatok, oklevelek, jogosítványok és más okiratok hiteles fordítását vállaljuk: magyar, jugoszláv nyelvekből gyorsan és kedvező áron. Ragadjja meg alábbi ajánlatunkat: **Magyarból németre való fordításaink:** Vezetői engedély (2 hiteles példányban) 30.— DM születési-, házassági- vagy halotti anyakönyvi kivonat (kiállítva 1950 után), 2 hiteles példányban 30.— DM + postaköltség. Irodai címünk: **DOLMETSCHERBÜRO**, Gereonskloster 20, 5000 Köln 1 ☎ (02 21) 13 66 66, 9—17 óráig. Esti és hétvégi ügyeletünk: ☎ (022 71) 6 38 01

A R T DÉMENAGEMENTS S. A.
Szállítási vállalat
Szállítások belföldre és külföldre, tengerentúltra — légiszállítással is — költözködés, bútorraktározás, külföldi szállítmányoknál a vám elintézése.
Magyarországra is szállítunk! Az összes keleti és nyugati államokba oda - vissza szállítunk.
Magyarországi képviselőnk: **Trans COOP**, Honvéd utca 28
7400 Kaposvár. ☎ 0038 (82) 13 - 877.
Magyaroknak kedvezmény!
ART Déménagement S. A.
2 rte du Grand Lancy
CH - 1211 Genève 26
Telefon 0 22 / 43 36 32 (magyarul is!)
Privát cím: Keresztes László
58 rte de Verrier
CH - 1227 Carouge, GE
Telefon 0 22 / 42 98 36 este 7 óra után

AMERIKAI ÉS KANADAI ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE!
Az ELETÜNK előfizethető terjesztőnk: **Joseph DANI, Bank of Montreal** (Calgary, Huntington Hills 7022 4 Str. NW) 5262-590 „Életünk” kontóra.
Kérjük, szíveskedjenek a fenti címre küldeni a csekket. — Itt a tízdolláros csekk beváltásánál levonnak 4 dollárt! Előfizetési díj egy évre 13.— US \$ + 10.— \$ légi-postaköltség A lapot továbbra is Münchenből küldjük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

A kedves hívek szíves figyelmébe ajánlom a Füzér Julián atya szerkesztésében megjelent „Szentnek kiáltjuk” c. dokumentumgyűjteményt, amely Mindszenty bíboros halálának 10. évfordulója alkalmával látott napvilágot. Megrendelhető a Katolikus Magyarok Vasárnapja — Catholic Hungarians Sunday, 1739 Mahoning Ave., Youngstown, OH 44509, Usa címen. Ára: 15.— US dollár.

*
Varjas István, Burg Kastlban: köszönjük a díjnyertes pályázat beküldését és gratulálunk az első díj elnyeréséhez. Sok sikert kívánunk a Szent István-pályázatra küldendő írásához.

Vasárnap, 1988. július 17. 20 óra
MAGYAR NÉPITÁNC ELŐADÁS
 Hivatásos együttesek vendégszereplése. Magyar táncok és borkok.
 — Táncházzal —
 Festsaal Kolpinghaus St. Theresia
 Hanebergstr. 8, München 19
 (Jegyek a müncheni elővételi helyeken kaphatók.)
 Helyfoglalás ☎ (089) 3 10 88 67 (este)

MAGYAR HENTESÁRÚ!

Jóminőségű áruinkat mindenhol ismerik!
RENDELJEN ÖN IS! HAZAI ÍZEK!

Friss töpörtyű	1 kg	16.—
Friss kolbász	1 kg	15.—
Füstölt kolbász	1 kg	18.—
Száraz kolbász	1 kg	20.—
Ha elégedett, mondja el barátainak!		
Orig. Pick-szalámi	1 kg	32.—
Orig. "Szegedi" paprikás szalámi		32.—
Finom "Debreceeni"	1 kg	18.—
Paprikás "Pusztai" szalámi	1 kg	18.—
Krakauyi paprikával v. nélkül	1 kg	12.—
Fokhagymás sonkaszalámi	1 kg	18.—
Sonkaszalámi Pol. Art. 90 % sovány		22.—
Füstölt disznósajt paprikával	1 kg	12.—
Üzemünkben szeretettel várjuk!		
Próbavásárlásnál 10 % árengedmény!		
Szállítunk utánvétellel vagy számlára.		

VIKTOR PÁL hentes-mester
 7063 Welzheim, Lerchenstr. 29
 Telefon (éjjel-nappal): (071 82) 67 36

HIRDETŐINK FIGYELMÉBE

Hirdetéseket csak a hirdetési díj befizetése után tudunk közölni!

M. SZERDAY — Metropolitan Verlag

KÖNYV ÉS HANGLEMEZ	
Nyulászíné Straub Éva: Öt évszázad címerei (sok színes képpel)	170.—
Haász: Magyarország (nagy, színes képes album)	110.—
Az Operaház, (színes nagy album)	85.—
Malonyai: A magyar nép művészete 1-5 kötetig	1.290.—
Bodó Pál: Svájci villa, regény	20.—
Berkesi: Szélesend	29.—
Benedek István: Csineva, történelmi regény, I., II., III., két kötetben	44.—
Aldrich: És lámpást adott az Úr; Száll a fehér madár	50.—
Gulácsy: Nagy Lajos király	57.—
Gulácsy: Fekete völgyek	40.—
és még sok ezer könyv és hanglemelz kapható. * Kérje katalógusunkat — postai válaszkupon ellenében megküldjük.	
M. SZERDAY — Metropolitan Verlag	
Teichweg 10, CH-4142 Münchenstein-Schw.	
☎ 0661/46 59 02, külföldről: 0041/61 46 59 02	

"TÉNY" Ungarische Spezialitäten

Inh.: O. Bayer —
 Kreitmayerstr. 26 - 8000 München 2
 Telefon: (0 89) 1 29 6393 és 4 30 44 98

NYITVATARTÁSI IDŐ:

csütörtökön, pénteken 8.30—18.00 óráig
 szombaton 9.00—13.00 óráig.

Somlói juhfark	8.90
Balatoni olaszrizling	1 liter 5.70
Balatoni kéfrankos	1 liter 5.70
Debrő hárslevelű	6.80
Badaconyi kéknyelű	7.20
Badaconyi szürkebarát	7.30
Soproni kéfrankos	6.80
Villányi burgundi	7.30
Csopaki rizling	6.80
Zöldszilváni	7.30
Tokaji aszú 4 puttonyos	14.50
Tokaji aszú 3 puttonyos	12.50
Tokaji szamorodni	10.50
Vilmos körtepálinka	24.50
Kecskeméti barackpálinka	27.—
Cseresznyepálinka	24.50
Kosher szilvapálinka	32.—
Beverage Bitters (Unicum)	0.5 liter 16.—
Pick szalámi	1 kg 27.—
Csabai	1 kg 25.—
Gyulai	1 kg 23.—
Házi kolbász	1 kg 19.—
Disznósajt	1 kg 12.50
Véres-májás hurka	1 kg 12.50
Tarhonya, kockatészta	1/2 kg 3.80
Paprika káposztával	0.7 liter 4.90
Paprika káposztával	2 liter 10.50

IKKA AJÁNDÉKSZOLGÁLAT MAGYARORSZÁGRA

FONTOS TUDNIVALÓK! ÚJ KOCSITIPUS!!!

Már megrendelhető és mint mindig, vámmentesen szállítható a

LADA „NIVA“ és az ára: **8,515.— DM**

1570 cm³ terepvaltó, összerakérmeghajtás, acéllemez karosszéria,

5 személyes, 3 ajtós, elől osztott, hátul osztatlan ülések.

Kérje részletes árlistánkat. Postafordultával megküldjük.

PÉNZÁTUTALÁSOK: 100.— DM = 2.826.96 FORINT.

Befizetések: **MAGNUS GmbH „IKKA - Sonderkonto“**

Bad Vilbeler Volksbank, Konto - Nr. 10 4419 324, BLZ 518 613 25

GENERAL
AGENTUR

MAGNUS
G.M.B.H.
INTERNATIONALE REPRÄSENTANZ

MAGNUS GmbH
6000 FRANKFURT / M. 56
Im Feldchen 35
Telefon (061 01) 4 77 12
Telex: 4 18026 reise-d

Apróhirdetések

Plänk Gottfried hites fordító és tolmács vállalkozásokat magyarról franciára és franciáról magyarra, Rue de Dinant 12, B-4800 Verviers, Belgium.

Ketten, svájci állampolgárságú, magyar származású, 169—172 cm magasságú hölgyek keresik vidám természetű férfiak ismeretségét 50—60 év között. Jelige: „Szöke-barna“.

Rendezett körülmények között élő 35 éves hölgy házastársat keres „München“ jellegére a kiadóba.

Mélyen vallásos, 172/53, értelmiségi nő hasonló társat keres, „Caritas“ jellegére.

Ausztriában élő, magyar nemzetiségű, osztrák állampolgársággal rendelkező, 50 éves, (kb. 170 cm magas) teljesen egyedülálló szakmunkás, keresi korban hozzáillő hölgy ismeretségét házasság céljából. Jelige: „Felső-Ausztria“.

64 éves, magas férfi, svájci állampolgár, rendezett anyagiakkal, megismerne nemdohányzó, csinos magyar hölgyet 58 éves korig. Részletes levélre válaszolok. „Francia nyelvtudás“ jellegére.

Budapesti, 27 éves, diplomás, gyakorló katolikus unokahúgom várja hozzáillő férfit, kézzel írott, fényképes bemutatkozó levelét 45 éves korig. Jelige: „angol tanár“.

36 éves, reprezentatív megjelenésű nő, keresi társát meleg szívű, vidám férfi személyében 45 éves korig. „Rozemary“ jellegére a kiadóba.

NSZK-ban élő, 30 éves, 165/56 kg, elvált csinos, vidám, nemdohányzó nő, 6 éves kislával házasság céljából megismerkedne intelligens, rendezett körülmények között élő, gyermekszerező férfivel, 45 éves korig. Jelige: „Kedves“.

Szegeden élő, 31/160, egyedülálló fényképező, r. k., megismerkedne német állampolgársággal rendelkező férfivel. Jelige: „Családalapítás“.

Máramarosszigeti, 20 éves, fogtechnikus, szeretne németországi magyar lánnyal levelezés útján megismerkedni. Leveliket a kiadóba „göndörhajtu“ jellegére kérek.

A Tokaji-pincében kedves, vidám hangulat várja, kiváló magyar borok és pálinkák, Erdélyi Endre magyar és nemzetközi dalaival szórakoztatja Önt, családját és barátait. — Könnyen megtalálható: **Rotkreuzplatz 2, München 19,** az U1 végállomásánál, szemben a Kaufhoffal. Telefon: (0 89) 16 96 68. Nyitvatartás: 18—1 óráig.

Eladó! Szegeden, központi fekvésű, 3 szobás összkomfortos, telefonos, napos (dél-nyugat) lakás. Tárgyalási ár: 52.000.— DM. ☎ (086 38) 8 11 69 vagy 56 99.

Szegedhez közel — minden igényt kielégítő tanya kiadó nyaralók részére. „Kellemes nyaralás“ jellegére a kiadóba.

Mindazon magyar és különösen erdélyi származású testvéreinkhez szól kérésünk, akik szülőföldjüktől távol élnek, de még él bennük a haza és testvéri szeretet, a lehetőségekhez mérten járuljanak hozzá a Magyarországra menekült földieink megsegítéséhez. Bármily kis áldozatot Isten fizetésével megköszönünk. A hozzájárulást kérjük az alábbi bankszámlára küldeni: **OTP 540-800 1852 - XVI - 1. Jelige: „Hargita“.** — A megsegítő központ címe a következő: **Bp. Rákosszentmihály - Sashalmi ref. egyházközség, H-1161 Budapest XVI. Budapesti út 82.**

Individuális pénzügyi tanácsadás

házipénzes terén, pénzügyi befektetés Svájcban, diszkrét és biztos 15 % kamat. Aranyvásárlás havi 100 DM-től. Biztosítás! Tiefenweg 9, D-4830 Gütersloh. ☎ (052 41) 5 90 31, 10—12 és 14—18 óra között. Konrad.

MAGYAR BOROK, PÁLINKÁK

NAGY VÁLASZTÉKBAN, olcsó áron raktárról. Kérje árlistánkat. **JOSEF UDVARHELYI ☎ (0911) 35 79 21** Virchowstr. 45 D-8500 Nürnberg 10

„INSTITUT MADELEINE“

Ön talán nem magányos, de ismerősei között bizonyára akad, aki az. Kérjük, adja át címünket bizalommal! Társkeresés, házasság — teljes diszkrécióval. — Kérje díjtalan tájékoztatónkat! Wegenerstr. 6, D-8000 München 45. Telefon (0 89) 3 11 66 22

Fejős Ottó: MEGKÖVESEDEK (1984) és **ÁTTETSZŐ FÉNY (1986)** című verses kötetek kaphatók az Életünk kiadóhivatalában, kötetenként 21.— DM árban.

BÉLYEGGYŰJTŐK!
 Minden magyar bélyeget hiányjegyzeik alapján szállítunk! — Kérje ajánlatunkat! —
 Specialitások: Levelek - Ritkaságok - Zeppelinrepülések - Tévényomatok - Különlegességek állandó vétele és eladása.

Kérje díjtalan készletjegyzeikünket. Postacím: **TAL AG Abt. Philatelie Postfach 631, CH-9001 St. Gallen**

Kiadóhivatalunknál kapható könyvek

Mindszenty József: Napi jegyzetek, 480 o., vászonk. § 15.— DM 32.—
Mindszenty József: Hirdettem az Igét (1944—1975). — 300 oldal, vászonkötésben § 10.— DM 20.—
Mindszenty Okmánytár: Mindszenty tanítása. 313 old. § 8.— DM 15.—
Mindszenty Okmánytár: Mindszenty áldozata. 320 old. § 8.— DM 15.—
Mindszenty József: Esztergom a Prímások városa. 135 oldal. § 8.— DM 15.—
Vecsey József: Emlékezés Mindszenty bíboros édesanyjára. 255 oldal. § 8.— DM 15.—
Mindszenty Dokumentation: Ungarns Kirche im Kampf (II) 335 oldal. § 8.— DM 15.—
Der Prozeß. Mindszenty Dokumente. (Dr. Vecsey) 400 oldal. § 8.— DM 15.—
Közi Horváth József: Mindszenty bíboros, zsebkönyv. § 4.— DM 6.—
Az irodalom világa. Irodalomelméleti alapvetés, 100-nál több villusztrációval, kb. 300 oldal, vászonkötésben § 10.— DM 20.—
 Szállításnál + portoköltség.

Megrendelhető:
 az „ÉLETÜNK“ kiadóhivatalánál
Oberföhringer Straße 40
D-8000 München 81 W. Germany

HAZAI HENTESÁRÚ DM

1 kg Kolbász, füstölt, száraz	18.—
1 kg Kolbász, frissen füstölt	16.—
1 kg Vészhurka rizsával	12.—
1 kg Májshurka rizsával	12.—
1 kg Disznósajt	14.80
1 kg Tokaszalonna	10.80
1 kg Húsos vastagszalonna	14.—
1 kg Tepertő	16.—
1 kg Füstölt borda	12.—
1 kg Füstölt sonka	24.—

A szállítás utánvétele.
 5 kilón felüli rendelésnél portómentes.
 Külföldre nem szállítunk!

MICHAEL TAUBEL, Metzgermeister
 Peter Rosegger Str. 3, 6710 Frankenthal/Pf.
 Telefon: (062 33) 6 26 93

Rupp László hites törvényszéki fordító, vállalkozásokat magyarról németre és németről magyarra. 8000 München 1, Postfach 162. Telefon: (0 89) 53 02 35.

BÖRRUHÁZATI ÜZLET NYÍLT!
 Nagy választékban kapható: nappa bőrből készült modern női kosztümök, több színben, háromnegyedes kabátok, szoknyák, nadrágok és férfi rövidkabátok, több színben. Magyaroknak 10 % árengedmény!
Majoros Terézia, München 2, Erzgebirgerstr. 16 (Stieglmaierplatz közelében). Telefon: (0 89) 5 23 69 53. — Nyitvatartási idő: hétfőtől péntekig, 10—18 óráig, szombaton 9—13 óráig.

* MEGJELENT! * TOLLAS TIBOR VARÁZSKÖR

című új versesköte, 194 oldalon képekkel, egyelőre csak fűzve.
 Megrendelhető a Nemzetőr címen: Ferchenbachstr. 88, D-8000 München 50. Ára postaköltséggel: 25.— DM, az összeg egyidejű beküldésével (nem bankon át!)

Csontos, Gózon, Tolnay...
MAGYAR FILMEK VIDEÓN!
 Kérésre információt küldünk!
ÁDÁMFI VIDEO, ☎ (02 41) 17 33 55
 Postfach 29, 5100 Aachen

MAGYAR EGYHÁZI KÖNYVÚJDONSÁGOK

BIBLIA, Ó- és Újszövetségi Szentírás	48 DM
CHESTERTON: Pater Brown ártatlansága	7.80 DM
CHESTERTON: Pater Brown bölcsessége	7.20 DM
GUARDINI-PIEPER-RATZINGER-RAHNER-BATHASAR-VANIER: A szeretetről, a legújabb Vigília-könyv	13.80 DM
FARKASFALVY: Testté vált a szó, Ev. Szt. János szerint	17.40 DM
HAMANN: Így éltek az első keresztények	10.80 DM
Hozsanna. Teljes kottás népénekeskönyv	8.40 DM
LELOTTE: Beszélgetés a Mesterrel, ifjúsági imakönyv	12.90 DM
Női egyenjogúság, Feminista teológia, „Mérleg“, 88/2	12.— DM
SZÁNTÓ: Boldog Gizella első magyar királyné élete	16.80 DM
SZEBENI-LUKÁCS: Boldogok, akik házában laknak. Szerzetesrendek Magyarországon képekben	39.60 DM
Szent István tisztelete. Eletrajz és imák	4.80 DM
Új aranyhárfák. Versék gyűlekezeti és családi alkalmakra	36.— DM
Zarándokkönyv, Lelkioltvásmányok, Misék, Gyónás, Kegyhelyek	4.25 DM
Megrendelését készívesen teljesíti a Katolikus Magyar Sajtó Munkaközösség német rövidítéssel KUPA, Distelfinkweg 21, D-8000 München 60, ☎ (089) 8 11 14 24	
— Kérjen ingyenes árjegyzéket! —	

ÉLETÜNK

Szerkesztőség és Kiadóhivatal
 Oberföhringer Str. 40.
 D-8000 München 81
 Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38

Felelős Kiadó:
 a Magyar Kat. Főlelkészszög.
Főszerkesztő: P. Szöke János.
Felelős szerkesztő:
Fejős Ottó.

*
Redaktion und Herausgeber:
 die Ungarische Oberseelsorge,
 Oberföhringer Str. 40.
 8000 München 81,
 Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38.

Chefredakteur: P. János Szöke.
Verantw. Redakteur:
Ottó Fejős.

Abonnement: DM 20.— pro Jahr und nach Übersee mit Luftpost DM 30.—

ELŐFIZETÉS:

Az Életünköt a helyi magyar lelkesek terjesztik, ők küldik szét és náluk is kell előfizetni!
 Tengerentúrra, vagy ahol nincs magyar lelkész, oda a kiadóhivatal küldi az újságot.

Előfizetési ár egy évre DM 20.— vagy ennek megfelelő valuta.
 Tengerentúrra légipostával DM 30.—
 Lapzárta: minden hónap 15-én.
 Hirdetéseket csak 15-ig fogadunk el.
 Postscheckkonto München:

Konto-Nr. 606 50-803 - BLZ 700 100 80
 Kath. Ungarn-Seelsorge, Sonderkonto
 Bankkonto: Bayer. Vereinsbank,
 Konto-Nr. 145 857 - BLZ 700 202 70
 Kath. Ung. Seelsorge „Életünk“.
 Erscheint 1mal im Jahr.
 Druck: Danubia Druckerei GmbH,
 Ferchenbachstr. 88 - 8000 München 50

Beilagenhinweis: zu dieser Auflage liegt zeitweise ein RUNDSCHREIBEN bei. — A kiadványhoz körlevelet mellékelünk.

ELŐFIZETŐINK ÉS HIRDETŐINK FIGYELMÉBE!

Befizetéseket, átutalásokat nem bankkontra, hanem postacsekkkontra kérünk. Kath. Ungarn-Seelsorge München, — Sonderkonto, Postscheckamt München, Konto-Nr. 606 50-803.

MEGJELENT! MEGJELENT!

GAÁL ZOLTÁN
 (Győr, Lenin út 81. I. 2. 9024)
 szerzői — szerkesztői kiadásában 2 kötetes könyve a pápai Pálos—Királyi Katolikus—Bencés — jelenleg Türr István Gimnázium, Pálos—Bencés templom és rendház történetéről

A HELY SZELLEME... címmel (I. kötet), valamint 132 tanár és diák **ÉLETPÁLYÁK — ÉLETMŰVEK** c. műve (II. kötet), összesen 800 oldal terjedelemben. Ára (együtt): 45.— DM

HIRDESSZEN AZ ÉLETÜNKBEN!

Hirdetési díjak 1988. november 1-től:
 Apró-, házassági-, általános hirdetés ára soronként (kb. 40 betű) DM 5.—
 Jelige portóval DM 5.—
 Külön kívánságokat esetenként árazunk.
 Üzleti hirdetések soronként DM 8.—
 Nagybetűs (kétsoros) sor DM 16.—
 Kérletben megkezdett 5 cm-enté DM 10.—
 Kéthasábos hirdetés az összeg kétszerese.
 Egymásután háromszoros hirdetés esetén 10 % kedvezmény.
 Egymásután hatszoros hirdetés esetén 20 % kedvezmény.
 Egy évi hirdetés esetén 25 % kedvezmény.
 Egész Nyugat-Európában olvassák lapunkat honfitársaink!

A névvel megjelölt cikkek nem minden esetben felelnek meg a szerkesztőség véleményének. Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Hivatalos órák a hirdetésekkel és az erdélyi segélyesomaggal kapcsolatban: hétfőtől-péntekig, 10.00—15.00 óra között. Kérjük kedves olvasóinkat, hogy csak ez időben érdeklődjenek telefonon.

DIÓSZEGHY TIBOR, hites tolmács és fordító, magyar-német és német-magyar. Németországban tanácsadás, állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, valamint peres ügyekben segít. Daimlerstr. 249, D-4040 Neuss. Telefon: (021 01) 54 13 17.